

Luceafărul

III

Apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor
Serie nouă inițiată de LAURENȚIU ULICI

Nr. **26** (610)

Miercuri, 9 iulie, 2003

Sunt foarte mâhnit pentru chestia asta. Apoi, sunt foarte mâhnit că un mare dramaturg, cum este D.R. Popescu, nu a fost luat în seamă și este vorba de una dintre cele mai bune piese ale sale. Sunt nedumerit cum un tânăr ca Bogdan Suceavă nu a reușit să fie premiat pentru o carte excepțională.

Devs

eugen uricaru

alexandru george

Faraonii este cea mai bună scriere inspirată de țigani din literatura română, fără a nesocoti *Șatra* a lui Zaharia Stancu, una din cele mai remarcabile scrieri ale acestuia. Nici cu una, nici cu cealaltă nu poate fi comparată atât de artificială și neinspirată *Sakuntala* a lui V. Voiculescu, pe care ne-o propune N. Manolescu în articolul de la care am pornit.

pag. 4

cronica literară

Din ruinele optzecismului

raluca dună

grafomania

adrian păunescu

Păunescu reloaded

pag. 22

horia gârbea:

O dimineață de vară (parodie)

Esmeralda se trezește devreme. Așa s-a obișnuit, canicula miezului de zi o enervează. Alături stă întins Ștefan. E un bărbat în putere. A trecut de tinerețe, dar nu își arată vârsta. Mic, dar zdravăn, sănătos și cum nu se poate mai dotat. Esmeralda știe totul despre el. Îi privește nasul coroiat, mâinile nervoase cu care ea știe că a scris o grămadă de lucruri.

Întâi niște adrese la un institut de proiectări

vizor

pentru irigații. Apoi un mic volum, un manual îi zicea el, apoi mai multe volume, mai groase, mai virile. Deocamdată nu mai scrie. Stă întins pe spate.

Esmeralda îl admiră, chiar începe să-l iubească, deși ea n-a citit nimic din ceea ce a scris el, deși gurile rele spun că nici nu le-a scris el. Poate cândva le va citi. Poate că într-o zi îi va citi și piesele.

Poate într-o zi Esmeralda la teatru s-o duce.

Poate, cortina săltând, piesa în tumult va începe.

Ea, Esmeralda, în sală va sta, singura fiind de acolo

care cu mâinile ei a atins autorul.

Poate când lumea va râde auzind năstrușnica piesă,

plină de vorbe cam tari, plină de scene cam dure,

ea, Esmeralda, iar va trăi cu fiorul zilei acesteia când a cunoscut dramaturgul.

Dar acum Esmeraldei nu-i mai arde de visări în alexandrini. Ștefan e lângă ea, culcat, cu bărbăția mai dreaptă ca niciodată, mai groasă decât cărțile lui, mai ascuțită decât pamphletele pe care le scria. Iar ea trebuie să se apuce de treabă.

Doctorița Esmeralda oftează adânc, întristată. E medic primar, dar e singură, nici un autor n-a mai stat lângă ea, necum s-o facă fericită așa cum ar putea-o face în această dimineață Ștefan. Dar treaba e treabă, ziua se târăște leneș, dar sigur către prânz. Soarele s-a sculat și el, cade pe fața lui Ștefan, pe corpul lui de armean talentat la care Esmeralda râvnește.

Esmeralda e singură, e doctoriță, a făcut un jurământ și își cunoaște meseria. Ia sculele și se apropie de trupul lui Ștefan. La capul lui, fișa medicală arată mai degrabă ca o fișă de dicționar: "Ștefan A., născut 19..., romane..., piese de teatru..., Cațavencu, Premiul Uniunii, Premiul Asociației București..., printre ele, romanul Freek, o capodoperă de stil..., laude unanime, limbaj căutat, licențios... farsă erotică macabră..."

Doctorița Esmeralda oftează, își ia bisturiul și începe, cu profesionalism, să taie, să taie.

DACIA LITERARĂ

Fondată în 1940 de Mihail Kogălniceanu. Anul IV (noul nou) nr. 49 (2202), Iulie, România

Multă poezie în ultimul număr al revistei ieșene „Dacia literară“. Semnează, în ordinea paginilor: Cassian Maria Spiridon, Horia Zilieru, Daniel Corbu, George Popa, Ion Beldeanu, Dionisie Vitcu, Sterian Vicol, Valentin Talpalaru, Ioan Flora, Sylvain Riviere (Canada), Nicolas Catanoy (Germania), Ion Enache, N. Petrescu-Redi, Tudor Vlad, Zeno Ghițulescu

stelian tăbăraș

Com...promisiuni

Etapele elanurilor rusești spre România (că tot se face la TVR propagandă semnării "tratatului de prietenie" cu Rusia) s-au prefigurat încă de pe vremea lui Vasile Lupu, au continuat cu inabilul cărturar-domnitor Cantemir, dar s-au "adeverit" abia la 1812 (și prin trădarea principelui Constantin Ypsilanti, "tatăl" eroilor revoluționari ai Greciei). O excelentă lucrare apărută relativ recent la Chișinău (Vladimir Mischevca, Periklis Zavitsanos, *Principiele Constantin Ypsilanti*, 1760-1816, Civitas, Chișinău, 1999), realizată de tânărul doctor în istorie Vladimir Mischevca în cadrul Institutului de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei, după cercetarea arhivelor din Moscova, Chișinău, București și Atena - cu acribia unui istoric de vocație - ni-l prezintă pe acest „cel mai învățat om al Fanarului“, „partizan al Rusiei“, pe fun-

Kutuzov: „Vă dau Prutul, nimic mai mult! Prutul ori războiul“. Mai aflăm că, în viziunea din aceeași perioadă fanariotă, eroul grec Ri („vândut“ de austriece turcilor ce l-au executat, rezervase - în planurile sale de înlocuire a imperiului turcesc cu unul elen - Principatelor Române, ca și Serbiei și Bulgariei, locul de țăr supuse acestui nou Bizanț. În sfârșit, în monografia lui Ypsilanti vedem reproduse pentru întâia oară (cel puțin, subsemnatul), „proiectele balcanice“ rusești, harta pretențiilor afirmate încă de Petru I - realizată de consilierul împărătesei Eca terina cea Mare (Adam Czartoryski, șeful diplomei ruse în perioada 1804-1806), hartă conturând accesul Rusiei la... Adriatică. E vorba de cele două Principate Române, de ținutul Banatului și de Slovenia. Pentru împlinirea acestui „acces la o mare caldă“ s-a lucrat intens, cu armia, cu diplomația, cu... ortodoxia. Încă nu s-împlinit visul Maicii Rusii... Dar, cu atâtea compromisuri și com-promisiuni...

„Soarta și sfârșitul politic prematur al principelui C. Ypsilanti demonstrează o dată în plus că ambițiile și aspirațiile bazate pe ajutorul din afară suferă eșec. Acest personaj activ și vieții politice internaționale de la cumpăna veacurilor XVIII-XIX, manifestându-se, în primul rând, ca un grec fanariot, care a lăsat urme adânc în istoria românilor, și-a supraapreciat, până la urmă, propriile forțe. Mariile puteri nu adm realizarea unor planuri de anvergură în interesul unor persoane „străine“. Chiar și în cazul când acestea posedă cele mai înalte calități, dând dovadă de mari virtuți și devotament“. A. b. *entendeur, salut!*

nocturne

dalul raporturilor politice internaționale din sud-estul Europei de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, începutul secolului al XIX-lea. Domnul Mischevca, autorul a circa 25 de lucrări și publicații științifice, are o aplecare specială către această perioadă, care a dus în cele din urmă, la 1812, la „rășluirea Moldovei“ de dincolo de Prut. Să cităm aici ca memento o frază a Marelui Vizir al Porții la Tratatelvele care au avut loc la Slobozia, spusă („compromisuri“, mde! că tot vorbim de com-promisuri la semnarea tratatului cu Rusia, ca și la semnarea precedentă a Tratatului cu Ucraina) lui

Director:

Marius Tupan

Colectivul de editare:

Marinela Țepuș (redactor)

Mariana Bunescu (tehnoredactor)

Simona Galațchi (corectură)

Redactori asociați:

Horia Gârbea; Daniel Nicolescu;

Ioan Es Pop; Stelian Tăbăraș

Revista „Luceafărul“ este editată de Fundația Luceafărul, cu sprijin de la Uniunea Scriitorilor din România și Ministerul Culturii și al Cultelor

Redacția și administrația:

Calea Victoriei nr. 133, București, sector 1, telefon 212.79.94, fax 312.96.93

e-mail: fundatia_luceafarul@yahoo.com

Cont în lei: Banca Comercială Română, filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155.

Număr de cont: 2511.1-1543.1/ROL

Cont în valută: 472161601590

ISSN - 1220-627X

Tipar: SEMNE '94

Abonamentele se pot face la toate sucursalele RODIPET și la oficiile poștale din țară.

Revista noastră este înscrisă

în Catalogul publicațiilor la poziția 2048.

Trăim într-o epocă în care civilizația nu mai produce decât ocazional cultură - ca atare, nu mai există o cultură care să reconstituie, să transfigureze civilizația, să îi refacă și relanseze structura, să îi reaseze dimensiunile, să îi propulseze noile, eventuale, tendințe, noile aspirații. Este o epocă de conformism, sub masca neconformismului, de conservatorism, sub aparența revoltei, de stagnare, mimând viteza, dinamismul, de frică, anxietate, paloare timidă (nu sensibilitatea de umbră a spiritului adevărat) care se declară curajoasă. Cine ar mai scrie astăzi un „Romancero gitano”, ca Lorca? Cine ar mai fi în stare să vorbească despre erotism (și sex), despre iubire (hetero sau homosexuală), ca Wilde, Proust, Miller, Foucault - nu repetând formulele acestora, eventual trivializând expresiile în absența oricărei noutăți, oricărei îndrăzneli, oricărei revoluționări a emoției sau ideicii? Cine mai scrie despre războaie cu energia și

„Romancero gitano“ (sau despre o civilizație prea timidă)

**caius traian
dragomir**

devotamentul pentru adevăr al lui Remarque, Barbusse, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Norman Mailler? Mai există voci în stare să se adreseze societății, exprimând puncte de vedere despre societate, precum Rousseau, Hugo, Dickens, Gide, Céline, Dreiser, Sartre? Gândirea unică (a lui Philippe Seguin - îi datorăm și termenul și conceptul), punct de convergență a politicilor imaginate de Aldous Huxley și de George Orwell, convergență în care totalitarismul nu mai intră, nu datorită elevării spirituale a istoriei umane, ci pur și simplu pentru că nu mai este necesar, pentru că forțelor politice, dispuse ori atrase de așa ceva, nu mai au de ce să se anseze într-o mare a riscurilor cunoscute, această gândire unică, deci, invadează totul, anesteziază, corupe fără să constrângă, determină fără să impună. Hanah Arendt, în cartea sa **Originile totalitarismului**, spune că la începutul epocii moderne comunitățile semite preferau regimurile mai apăsate aristocratice decât pe acelea orientate popular - masele aveau mai curând tendința exprimării pulsionilor șovine, rasiste, decât suveranii, sau nobilii. Teza aceasta poate fi extrapolată în multe alte domenii, sau spații de existență. Albert Camus scrie, într-unul dintre „carnetele” sale: „între aristocrație și popor nu există nimic. Acest nimic care este burghezia, de 150 de ani, încearcă să dea o formă lumii și nu obține decât un neant, un haos care nu-și mai supraviețuiește decât din cauza adâncilor sale rădăcini”. Elementul popular, despre care vorbește Arendt, pare mai curând să reprezinte neantul lui Camus - consecința acestuia este, neîndoielnic, tocmai gândirea unică, o gândire incapabilă să vadă subtilitatea existenței unei etnii, care altă dată inspira acel inegalabil „romancero gitano”. Intellectul nu se mai dedică înțelegerii suferinței, apărării poporului, revoluționării civilizației, un intelect care nu se manifestă trăiește decât spre a servi o putere care există doar în chip de opresiune, reducându-se la o forță financiară, sau politică, din ce în ce mai abstractă.

Cultura adoptă două forme esențiale,

parcurend - și generând - istoria sub chipul alternării acestora. De o parte este logosul - logos nu doar al conceptelor, al interpretării raționale a propriilor experiențe în comunicarea, social acceptată, cu lumea, ci și logica înșiririi evenimentelor în viața noastră emoțională. Înainte de orice, în această variantă a culturii este considerat adevărul uman. De cealaltă parte este dezlănțuirea absolută a inconștientului nostru, eliberarea pulsionilor, dezintegrarea adevărului, care își pierde sensul, evoluția barocă, și în ultimă instanță nebunia. Trecerea de la o formă la alta a culturii înseamnă curaj, revoluție a intelectului, a spiritului, a existenței. Atât într-una, cât și în cealaltă dintre forme se manifestă personalitatea, forța creatoare nouă, autenticul deciziei, al curajului - una dintre aceste două forme fără cealaltă nu înseamnă nimic. Sentimentul suspendării spiritului, în indecizia dintre cele două chipuri ale culturii, generează rușinea și penibilul actualei condiții a civilizației.

Poezia homerică și, în general, literatura Antichității abundă în zei; intervențiile lor sunt numeroase, iar miracolele nu lipsesc. Cu

toate acestea, precum mai târziu în poemele epice sau legendele timpurii (**Cântarea Nibelungilor, Tristan și Isolda**), în toată literatura lumii de până în vecinătatea Renașterii (în epopeele indiene, în cărțile sfinte - precum în textele **Vechiului Testament**) logosul, coerența interioară, centrarea pe adevărul uman nu lipsesc, sunt permanente și puternice. Intervențiile divine, ori magice, ori fabuloase nu sunt decât potențări sau atenuări ale determinărilor firește intervenind în actual uman, în sensibilitate, în emoție, în sentiment. Lumea acelei literaturi este o lume semantizată - o lume a sensurilor; Elonin, precum, în alte spații umane, Zeus, ori Odin, vorbește omului într-un limbaj inteligibil. Omul este creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu - la fel a fost creată sensibilitatea umană, comunicarea, înțelegerea, trăirea. Când Ulyse, sau Orfeu, coboară în Infern, ei o fac doar pentru a discuta, în termeni omenești, cu oamenii.

Renașterea este pregătită de evoluția forței expresive a artei până dincolo de limitele normalității și coerenței. Dacă logica sentimentalului și comportamentelor este păstrată în **Decameron** sau în **Sonetele** lui Petrarca, nu același lucru se poate spune despre Dante. Aparent, universul **Divinei Comediei** este unul teologic structurat, conformist în raport cu epoca - în realitate poemul dantesc este unul imens revoluționar și cu totul nebunesc, în același timp. Lumea morților se deschide unor profani; poetul își arogă - fie și doar în imaginație - o cunoaștere la care nimic nu îi dă dreptul. Geniul poetic și iubirea sunt socotite a deschide orizonturi interzise oricărei ființe. Până chiar și cei trecuți în lumea de apoi au un acces limitat la acestea - Dante, Virgiliu și Beatrice sunt dotați însă cu puteri cvazi-divine. Omul este o ființă a simbolului - în sensul lui Ernest Cassirer; de îndată ce, însă, dreptul simbolizării este absolutizat, realitatea dispăre, coerența spiritului poate avea o deplină aparență, dar, în fapt, este anihilată. Problema deschisă astfel își păstrează întreaga dificultate, acuitate, disperare, iar lumea de azi privește placid și stupid către neant, neînțelegere de vreo decizie creativă și, în consecință, de nici un act cultural major, dezumanizată prin lipsă de atitudine și curaj.

Lunga iarnă a dictaturii

**marius
tupan**

Trist este atunci când ajungi să te întrebi ce-i mai dezolant: afirmația sau contestarea. Mai curând ceea ce a afirmat președintele țării, într-o surprinzătoare criză de sinceritate: deculturalizarea românilor. Ni se spune adeseori: Nu e nevoie de școlire a exercițiului critic; personalitatea o privim în ochi și o recunoaștem, fiindcă ea s-a născut cu darul oracular. Dar, în lipsa unui cadru teoretic (dacă se poate, al erei noastre!), cum își justifică un critic opțiunile (sau o comisie, care, în totalitate, este angajată într-un act de discriminare, evaluare)? Se pare că s-a molipsit și el de dictatorul politic: nu simte nevoia de a da seamă și a-și motiva opțiunile: pur și simplu decretează. În loc de studii argumentate servește, de obicei, pomelnice, ca preotul din anvon pentru vii și morți, iar scriitorii se caută febril pe liste, să vadă dacă au fost omiși sau dacă figurează. Absența culturii are consecințe nu numai în cariera criticului, ci și în destinul victimei unei literaturi ce poate prezenta spectacole deplorabile. S-a văzut deseori că unii scriitori nu mai sunt capabili decât de o contestație gregară, violentă, aproape fascistă, asemănătoare cu a aurolacilor prin metrouri. Cine-i culpabil că absolvă facultăți tineri cu porniri primare? Cine este de vină că mulți scriitori maturi nu mai inspiră respect?

Recent, s-au încetățenit două prejudecăți, cu un aiuritor aplomb. Într-o prefață la un volum de teatru, descoperim o insolită disociere între scriitor și omul de cultură. Nici mai mult, nici mai puțin, deși dramaturgul comentat este chiar un autor de mare talent, dublat de un erudit. Îți vine să tragi cu tunul în vrăbii! Într-un cotidian, citim despre polarizarea între profesorul universitar și istoricul-scriitor. Îmi amintesc că am avut profesori care puteau fi considerați și universitari și scriitori, personalități cu o carieră recunoscută, autori de cărți fundamentale. Oare, cum ar putea profesorii, care nu sunt critici și istorici, să-i stimuleze la creație pe tineri, dacă n-ar fi ei înșiși repere artistice și morale? Cei nehrăziți îi pot acompaña doar pe contestatarii elementari ai cenaclurilor și ai teraselor și, mai recent, ai premierelor bucureștene, lăsând impresia că au scăpat de la ospiciu cu puțină vreme în urmă.

Există o deosebire între cultură și recunoașterea publică. Dacă într-un interviu, acordat Televiziunii Culturale, un autor a înțeles prin *vedete* scriitori canonizați arbitrar, pe bază de publicitate fără acoperire, îi înțelegem rezerva. Cum scria undeva Michel Foucault, valorile unei culturi sunt cele recunoscute în discurs public, comentate, producătoare de alte discursuri în spațiul cultural. Ce legătură există între bibliografia critică a cărților și premii este o întrebare legitimă. Oferirea laurilor a ajuns un soi de ajutor sindical, de democratică repartizare, sau ar trebui să reflecte ierarhia valorică a tipăriturilor unui an? Altminteri, dacă interesează doar ca un scriitor să primească bani pentru concediu, se poate ajunge la strategia hilară, semănând cu a campaniilor militare, urmărite pe o hartă cu ținte mobile.

Nu mai sunt bani pentru întâlnirile scriitorilor români de pretutindeni, dar există și alte căi de a fi împreună. Cultura reîntregește spiritual pe indivizii unui popor, risipiți de stihile istoriei. Ei pot fi vameși în încercarea noastră de a ne uni cu marea artă a lumii. Putem trece cu ușurință de la lectura unei cărți autohtone la aceea a unei cărți străine, fără să simțim prezența unor granițe conceptuale sau de strategii și tehnici textuale. Dacă, în politică, guvernării așteaptă să-i ia Dumnezeu (sau, mai curând, Satana!) pe cei compromiși de regimul comunist, de vreme ce românii nu sunt capabili de reforme, scriitorii pot încerca debarasarea de balastul deșeurilor culturale. Am fost cândva detașamentul de rezistență al intelectualității române: ce-am ajuns între timp? Creatori tot mai ignorați. Cine-i de vină? Societatea de consum? Protipendada actuală? Absența valorilor literare?

E nevoie să trecem mai des prin dreptul oglinzilor. Trebuie să ne trezim!

Din ruinele optzecismului

raluca dună

Ceremonia ruinelor - iată un titlu care ar oripila orice optzecist. Și totuși, pe Viorel Mureșan îl găsim, în puținele istorii literare contemporane, la capitolul "generația optzecistă"; scurta descriere din *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, de Marian Popa, cuprinde referiri la tema timpului, la "umorul absurd" și la "rutina nonsensului suprarealist". Radu G. Țeposu, în caracterizarea plasată pe coperta a patra a volumului, ne atrage atenția asupra dimensiunii tragice, a cruzimii acestor versuri, camuflete de forma "diafan"-evanescentă", de lirismul "delicat".

Viorel Mureșan (n.1953, Vicea, Maramureș) debutează în 1982 cu *Scrisori din Muzeul Pendulelor*, după care urmează *Biblioteca de os* (1991), *Pietrele nimicului* (1995), *Lumina absentă* (Editura Paralela 45, colecția 80, 2000). Este inclus în *Antologia poeziei generației '80* a lui Alexandru Mușina, ergo *optzecistus est*. Concluzie parțial logică, pentru că în *Postmodernismul românesc* există o notă de subsol (p.188) din care înțelegem că Mircea Cărtărescu nu e de acord cu integrarea în postmodernism (de către Gh. Perian, în cartea sa *Scriitori români postmoderni*) a unor autori optzeciști - urmează o listă, al cărui "cap" e chiar Viorel Mureșan -, "maniera lor ținând mai

cronica literară

degradă de modernism, expresionism, neoavangarde, suprarealism, ...". De altfel, pe coperta a patra a volumului publicat la Paralela 45, scrie negru pe alb: "radicalizarea procesului de esențializare a lirismului", "afinități mai degradă de modernismul ermetizant (...) decât cu autorii ce ilustrează postmodernismul". A fi sau a nu fi optzecist/postmodernist - iată o întrebare.

Ultimul volum al lui Viorel Mureșan, *Ceremonia ruinelor* (Editura Dacia, 2003, colecția Poezii Echinoxului), nu are deloc un aer optzecist, ca să nu mai vorbim de atmosferă postmodernă, ceea ce se poate presimți chiar din titlul cu sonorități grave (amintind inconștient de *Ruinele Poemului*, de Liviu Ioan Stoiciu). Viorel Mureșan este cu siguranță, cel puțin în acest volum, un neomodernist de cea mai pură speță. Este adevărat, notația de tip suprarealist rămâne una din tehnicile sale "de bază", dar nu în "sensul" absurdului ludic, ci al notației disparate, al "tregerii abile dintr-un regim în altul al imaginației" (Radu G. Țeposu) și al limbajului. Cu alte cuvinte, de la jocurile din volumul de debut la "ceremonia ruinelor" de acum se întinde o vastă distanță. Nu mai puțin adevărat, la o lectură atentă a poemelor selectate de Al. Mușina în a sa antologie optzecistă, vom constata că ludicul, umorul absurd suprarealist sunt chestiuni de tehnică și de suprafață, poemele camuflând, în profunzimea lor, ceea ce intuise și criticul întunecatului-grotesc deceniu nouă: tragism și cruzime, o tensiune specific modernistă, acel fior tragic-metafizic, pe care "poezii în blugi" nu l-au cultivat.

Corect ar fi ca optzeciștii să se împartă în două tabere: nu doar "poeți în blugi" (postmoderni), ci și poeți "la costum" (neomoderniști). Viorel Mureșan aparține celei de-a doua categorii și a evoluat în sensul eredității sale moderniste ("încărcate" de Lorca, Ungaretti sau Trakl), îndepărtându-se de marea familie optzecistă în căutarea unei paradigme personale. Pe care nu credem că a găsit-o deocamdată, și vom arăta mai departe de ce. Poetul are talent, dar așa spune că abuzează de acesta, forțând neomodernismul spre ostentația inutilă, nesemnificativă din punct de vedere estetic. Așa că în cazul lui nu mi-aș pune întrebarea pe care și-o pune Angela Marinescu, de exemplu, când citește o nouă carte de poezie, și anume dacă aceasta aduce ceva nou, pentru că în condițiile actuale însuși vechiul poate părea mai nou decât noul și o frondă cu atât mai îndrăzneată, ci dacă acest vechi neomodernism este unul de cea mai bună calitate estetică.

Tocmai aici se află punctul nevralgic al volumului: alături de versuri, imagini, strofe, chiar poeme întregi absolut remarcabile - care, o dată ce ai deschis volumul te obligă să-ți continui lectura - apar un cuvânt, o metaforă, o imagine ori versuri nepotrivite într-un anume context: "4. înecatul de astă-vară/ trece pe lângă noi cu o perdea albă-n spinare/ din care lansează pe cer stoluri de urme/ ce se răcesc// 5. pe o câmpie cât cerul vopseam/ zăpada în verde/ umblam pe vârfuri/ fumând/ în casa de grindină/ din degete cădeau ceasuri/ și lămpi/ tu/ continuai/ să citești/ pe banca/ de la capătul parcului// 6. prin oraș trec oameni fără picioare/ după ei în loc de urme rămân/ doar cuvinte/ cum le-ar pronunța găștele/ când ar trece prin mijlocul cârdului/ un perete de steaguri/..." (*Albastru singur*). Se poate continua cu exemple de insule de frumusețe înconjurate de aluviuni mai mult sau mai puțin supărătoare: "9. (...) vocile scândurii când o bat cu ciocanele/ urcă trepte/ asemeni soldaților/ care să intre în clădire se tem/ și femeia singură printre zori/...".

Nu știu dacă la mijloc e dorința poetului de a jongla cu oximoronul, de a sări avangardist de la un registru la altul, de a crea nuclee metaforice care să se bată cap în cap și care să ne scurtcircuiteze imaginația, cumulându-se într-un mega-complex simbolic, dar efectul este unul invers. Multe poeme par neoagulate, nu există acea logică poetică minimă, fie și una ilogică, metaforele devin purtătoare de prețiozități, de sensuri simbolice nule, în locul unui scontat simbolism abscons, poate chiar ezoteric-epifanic. Ceea ce deranjează cu atât mai tare, cu cât presimțim posibilitățile reale ale poetului: "ea era albă și se săruta numai cu apa/ avea mâini din lemn subțire de plop/ și ochii sunet de clopot/ și mai avea un măr cu mere de aur/ într-o grădină de sub pământ" (*Fișele de la Băile Felix*).

Poetului îi reușesc tablouri miniaturale (*Tablou obosit*), care conțin rudimentele unei "povești" extatice marquesiene, desfășurate într-un univers halucinat-evanescent, uneori cu final în genul baladelor somnambule ale lui Lorca: "prin curțile-nalte femei de zăpadă/ aprind focuri/ și plâng// din gură le ies vrăbii/ pe care le prindem în cer/ ca într-un coș de nuicle// restul zilei e doar/ lumină ce vine din

scânduri// se apropia seara/ noi abia mai treceam/ prin inelul din cer/ lucrătorii în cimitir/ lăsaseră jos lopețile/ și de pe fundul gropii/ scoteau luna cu mâinile goale/" (*O poveste de iarnă*).

Dacă am arătat părțile bune și părțile rele ale volumului, ne putem acum limita la descriere - ceea ce ne ajută și în a-l plasa pe autor într-o "familie" poetică, prin care se poate filtra judecata de valoare. Pentru că Viorel Mureșan trebuie judecat cu aspre măsuri moderniste, raportându-l la ceea ce s-a dat și se mai poate da în această paradigmă estetică. Am pomenit deja de Lorca, Ungaretti, Trakl. Viorel Mureșan folosește versul ori poemul scurt, acea concentrare metaforică "în genul" lui Ungaretti, poemele au tonalitatea baladesc-oraculară și onirismul somnambul ("evanescentă" și totuși materialitatea) poemelor lui Lorca, fiorul lor intens tragic - care se poate raporta și la tensiunea tragică specifică liricii trakliene, în sensul unei "discreții" aluzive a tragismului (trakliană este și forța alegorică: redarea abstractului prin concret). Viorel Mureșan dezvoltă un imagism de sorginte simbolist-expresionistă, cu o tendință pregnantă către metaforă și simbol. Personajele, spațiile sunt generice, abstracte: copilul, bătrânul, femeia, orașul, cimitirul, spitalul, ruinele. Metaforele recu-

rente: cerul, luna, lumina, soarele, ochii, aerul, înserarea, fluturii. Actul esențial: a privi; mișcarea primordială: dublă, de cădere și înălțare (zborul, plutirea).

Volumul se remarcă printr-o acuitate vizuală care se ridică uneori la rangul vizionarismului autentic. Aglomerarea de obiecte, de imagini, care merge până la exagerare și prețios, se explică prin această "vedere de la un geam înalt" (*Fișe de spital*), care e sinonimă cu procesul de abstractizare, de transformare a obiectelor realității în obiecte-simbol; "înșurubirea"-îngrămădirea lor în spațiul poemului scapă însă adesea puterilor de reordonare, interpretare ale poetului.

Fără să ajungă la măsura valorică a marilor sale modele moderniste, Viorel Mureșan ridică, din ruinele optzecismului, "steagurile" unei noi poeticități. Dacă optzecismul "postmodernist" pare o afacere clasată, de istorie literară, celălalt optzecism, "neomodernist" (suprarealist, expresionist etc.) își dovedește forța vitală a continuității. Ceea ce este, deja, o primă bătălie câștigată.

Sinteză epică și cinci poeți

**bogdan-alexandru
stănescu**

Cartea de față (5 poeți: Naum, Dimov, Ivănescu, Mugur, Foarță) ar trebui privită în tandem cu perechea sa, **Primii postmoderni: „Școala de la Târgoviște“**, pentru a se înțelege pe deplin care este miza demersului întreprins de criticul de la „Observatorul cultural“. În principiu este vorba despre selectarea unui cvintet de precursori, deschizători ai paradigmei postmoderne în poezia românească, profeți solitari ai mișcării de grup reprezentată de optzeciști.

Ioan Bogdan Lefter a reconstituit în această carte de 137 de pagini o luptă personală pe care a dus-o „de-a lungul timpului“ (lupta debutează în revistele literare pe la începutul anilor '80) pentru impunerea acestor poeți, ca și pentru poziționarea lor în linia de start a ceea ce avea să se numească postmodernism. Totul văzut prin prisma unei tri-fazări organiciste a

noi am putea jura că acea spirală a început să se contureze și să se desprindă destul de clar din fond în ultimul timp. Dar, să revenim. În fond, miza cărții ar fi ilustrarea luptei personale duse de autor pentru impunerea paradigmei amintite, tocmai de aceea articolele sunt date cu acribie, și, coborând încă un nivel, depistarea a cinci „vârfuri“ poetice izolate ce ar fi fabricat, independent unul de celălalt și fiecare în manieră proprie, instrumentele necesare apariției unei generații '80 izbăvitoare și pe deplin aflată în concordanță cu literatura occidentală, pe care o „caracterizează, în planul atitudinii auctoriale., o tendință de recăstigare a valorilor umane, «personaliste», o nouă deschidere către real, către «autenticitatea» lumii și a ființei care (se) transcrie; iar în planul mecanismelor poetice, plasarea la un nou nivel al conștiinței critice încorporate în text, apte să dubleze că nicicând spontaneitatea talentului cu premeditarea efectelor și cu controlul lor atent.“

Cartea lui Ion B. Lefter e plină de provocări și deschideri. E o carte atât de deschisă încât ai pe parcurs sentimentul nu că nu ar fi terminată, ci că e o eboșă pe care ar trebui să se mai lucreze ani buni de acum înainte. Mi se pare normal, din moment ce pentru această carte **I.B. Lefter nu a scris un singur rând**. Toate paginile aparțin unui trecut revuistic mai mult sau mai puțin îndepărtat, conțin sâmburele unei polemici pe care mulți o consideră deja învechită. Cei ce se așază acum sub umbrela unei „generații 2000“ au învățat din toate trei palierele poetice descrise (cuvânt mare) de autorul cărții noastre, fiind conștienți de caracterul fiecăruia. Sper să mă înșel, dar avem de-a face cu carte superficială, venită din partea unui critic de la care așteptam mult mai mult. S-a mizat totul pe cartea sincroniei, pe sinteza instanței, uitându-se că încă se așteaptă o carte serioasă pe acest subiect.

În privința celor cinci poeți selectați spre analiză, cititorul ar putea crede că registrul se va schimba, că maniera compozită în care autorul și-a prezentat concepțiile asupra generațiilor poetice va fi abandonată pentru a lăsa locul unei analize „la sânge“, unei demonstrații riguroase etc.

Ei bine, nu! Dimov, M. Ivănescu, Naum, Mugur, Foarță au parte tot de articole ocazionale, de portrete (unele dintre ele foarte reușite, de un lirism greu de bănuț), nereușind să se impună ca subiecți ai unei „cărți“ (paradoxal, dacă ne gândim că, așa cum o spune chiar autorul, la Mircea Ivănescu avem de-a face cu o „carte“ mallarmeeană).

În cazul lui Gellu Naum biografismul este excesiv, condimentat cu redarea lirică a întâlnirii acestuia cu Oskar Pastior și Ernst Wichner la Institutul Goethe în 2001 (articol de o sensibilitate „miniaturală“ prețioasă: „E o minunată seară de primăvară timpurie: mai cald ca de obicei la sfârșit de martie, dar încă nu foarte cald, aer proaspăt, cer albastru

„Volumul de față reunește analize, eseuri, evocări, portrete ale autorilor enumerați în subtitlu: Gellu Naum, Leonid Dimov, Mircea Ivănescu, Florin Mugur și Șerban Foarță - cinci mari poeți ai tranziției către postmodernismul românesc. Alături de alți câțiva remarcabili autori ai aceleiași perioade (din anii '60 ai secolului XX încoace), precum Petre Stoica sau Emil Brumar, cei cinci comentați în această carte sunt reperele majore ale unei hărți «alternative» a genului la noi, formulele lor poetice impunându-se în paralel cu cele ale „neomodernismului“ post-proletcultist, de la Nicolae Labiș la poezii «echinoxisti».“

intens, cum vara, când devine spălăcit, nu mai vezi. În clădire încă se mai încălzesc caloriferele, însă, în compensație, ușile balconetelor de la sala de conferințe sunt deschise una după alta...“). Dimov are parte de un efort destinat recuperării - lăudabil, ba mai mult, esențial - efort ce a implicat și o concentrare sporită a forțelor critice, speculative și sintetizatoare, ce face ca acest „capitol“ să fie unul dintre cele mai serioase ale cărții („Ipoteza mea de interpretare este chiar aceasta: că «onirismul» lui Leonid Dimov este, de fapt, o fascinantă imagine a lumii, fantezistă, da, dar realistă în fond, o descripție copleșitoare a vieții, cu amestecul ei de banal și absurd, de profan și mitic, de concret și abstract.“) Accentul cade, bineînțeles, pentru a-l cuprinde pe poet în *frame*-ul

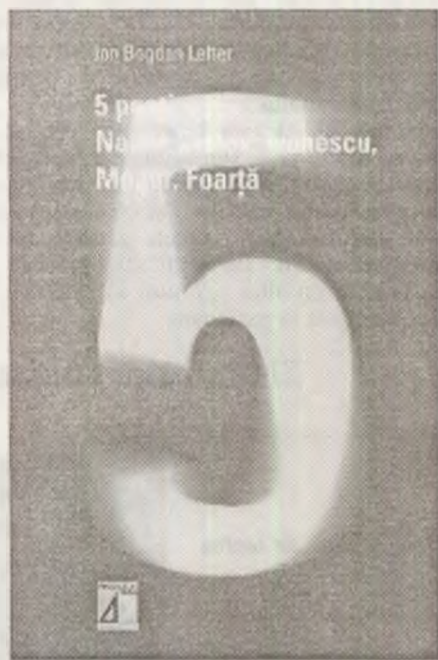
cronica literară

general de lucru, pe luciditatea actului oniric, văzută aici ca germene al metodei postmoderne. Se fac referiri la o proiectată epopee onirică a lui Dimov, întreprindere colosală ce avea să cuprindă „o fizică, biologică, medicală, sociologică și chiar lingvistică (limbaj) onirică.“ Mie, personal, această întreprindere îmi pare a ține mai mult de Marele Modernism, de eforturile joyceene, decât de spiritul postmodernismului.

La fel, Mircea Ivănescu, privit ca artefactor al unei uriașe cărți, în care sunt incluse și traducerile admirabile pe care le-a realizat, beneficiază de includerea în această carte a unui articol-postfață a unei antologii apărute în 1996, poate de aceea și mai consistentă. Conceptul cheie în cazul poetului retras în Sibiu ar fi *extensia*, dezvoltarea tentaculară a poeziei cu fiecare cuvânt scris, narativitatea de factură anglo-saxonă etc.

În general, acești cinci poeți sunt incluși într-o formulă ce se opune celei a lirismului anilor '60. O luptă surdă (acum) de recuperare a unor alchimiști lăsați în umbră de „star“-urile generației de aur, luptă de pe urma căreia beneficiem noi acum (când spun noi mă refer la cei mai tineri, dintre care fac parte).

I.B. Lefter a câștigat pariul acestei bătălii, cartea demonstrând-o, prin caracterul ei ușor anacronic: ar fi nevoie acum de un efort *intensiv*, de o carte care să demonstreze valoarea de „știință inefabilă“ a demersurilor sale. Caracterul de puzzle înjghebat în grabă pe care **5 poeți...** îl are m-a dezamăgit.

poeziei românești (autentice) postbelice: perspectiva ar fi, de la început, una generaționistă, cele trei faze la care ne-am eferit fiind caracterizate drept: 1) anii 60 - poezia lirică/metaforică/metafizică; 2) anii 70 - poezia manieristă/ermetică/livrescă; 3) anii '80 - o sinteză a primelor două: recapitulând, secvența ar fi: natură - cultură și sinteza lor. O generație împlinește rolul istoric de reafirmare a subiectivității, alta ecâștigă înalta conștiință estetică și a treia ace sinteza precedentelor două! Bucla piralei e completă și scenariul urmează să-i continue desfășurarea, din acest punct încolo cine știe în ce direcție...“.

Articolul din care am citat, care imaginează o spirală de e-decupat, ce ar urma generației '80, este scris în 1985. Nu știu dacă autorul a mai venit asupra lui, dacă măcar l-a mai citit sau o fi considerat o probă de onestitate reprezentarea logosului „așa cum fost el“, dar

Mărturisitorul

Încă de la început ne recunoaștem flagrantă ignoranță în privința prezenței lui Theodor Răpan în aglomeratul nostru peisaj publicistic, poetic și... diplomatic. Prilejul de a ne repara această scăpare ne este oferit chiar de proaspăta sa carte, **Taurul lui Falaris. Mărturisitorul** (Editura Semne, 2003, 610 p.),

apărută cu ocazia zilei de naștere a autorului (4 iulie). Din nota biografică „Cel ce sunt“, aflăm că teleormăneanul Theodor Răpan, născut în comuna Balaci (1954), a dat deja șase volume de poezie (debut cu **Hohotul apelor**, Editura Albatros, 1975), jurist de formație, a preferat să facă jurnalistică, și apoi... diplomație, ocazie pentru exegetul cărților sale, Vladimir Alexandrescu, să-l acrediteze nu numai ca poet oracular, ci și în „acea familie, deloc numeroasă, a poezilor diplomați care, de la Saint-John Perse la Ion Pillat (...)“. Referințe despre poezia sa mai dau Tudor Opreș, Cezar Ivănescu, Gheorghe Tomozei, Nichita Stănescu, Al. Andrițoiu, dar și Gheorghe Boblea, Ioan Barbu, Gabi Popescu, Florin Burtan, Dumitran Frunză sau Artur Silvestri (pseudonim de *lux*). Faptul că Theodor Răpan a avut șansa să capete girul și botezul din partea unor poeți profesioniști (a căror intuiție/generozitate își are rolul ei în perioada de ecloziune a discipolului) nu înseamnă implicit o investitură de talent sau un transfer de prietenie, dinspre Nichita, să zicem, spre sutele de candidați la poezie pe/despre care i-a ascultat sau a scris. Marii poeți n-au prieteni, abia de se acceptă pe ei, restul nu e decât epigonism melo, improvizatie și amurg sentimental. Fastidios spectacol de lăncinante invocații și exclamații, pe care și Theodor Răpan le emite în numele *iubirii* de țară, familie, poezie, peisaj natal și, bineînțeles, Nichita. Poezia nu se face din „dragoste de poezie“, ci din presentimentul unei ireversibile inaderențe la această lume. Poetul n-are mamă, n-are tată și nici urmași („eu sunt un monstru pentru voi“) asemeni celor chemați de Iisus să lase totul în urmă și să-l urmeze. În numele aceleiași prietenii pe cât de închipuite, pe-atât de falacioase, Theodor Răpan acceptă o imagine apologetică a cărții sale, oferită de V.I.A., în ciuda autenticului stil analitic: „Cu firescul celui absolut stăpân pe secretele alchimiei cuvântului, el ne propune, precum Dante în **Divina Commedia**, traseul unei experiențe, a propriei experiențe (...)“. Lăsând la o parte condițiile grafice fastuoase în care a apărut **Taurul lui Falaris**, și intenția subsecventă a autorului de a-și confecționa un blazon și o heraldică spirituală, ce este în fond această carte? Un jurnal de lecturi, o crestomație comentată de citate despre condiția artistului, a scriitorului și a poetului în lume, de unde și titlul cărții amintind de tiranul de Agrigento pentru care nu era psihotrop mai eficient decât geamătul victimelor sale umane perpelindu-se de moarte în burta tauro-cuptorului falarisian. Geamăt, vaier, litanie înrudită cu emisia și starea sufletească a poezilor, acești profesori de plâns ai omenirii, nu-i așa, deci și cu *melancolia* lui Theodor Răpan, imbold/motivație a acestui memorial cu protagonist poet ce abia de se mai aude din cas-

cada de autori citați, de la Epicur și evanghe-liști, la Unamuno, Pavese și Gabriel Liiceanu (**Ușa interzisă**). Din rarele interludii poetice, dar și din comentariile lui Theodor Răpan, ne-am dat seama de semantica aproape interbelic-muzicală a poemelor, dar și de opiumul tautologiei de care autorul este dependent.

Dacă lista copleșitoare de citate impresionează pozitiv și atestă sincronizarea autorului la texte de calitate (în ciuda senzației de amanah pentru cei mai puțin citați decât autorul), exercițiile de admirație ale lui Theodor Răpan excelează prin concesiile pe altarul prieteniei, alături de nume consacrate și repere universale oferindu-ni-se citate din Gabriel Stănescu, Florin Burtan, Claudiu Iordache, Florea Miu, Sim Laurian, Șt. Mitroi, L. Stănescu, N. Sinești ș.a.m.d.

Mai semnalăm: un citat din Gabriel Liiceanu ce ne face să credem că Theodor Răpan are conștiința vanității și un citat excepțional din Jean Starobinski: „Retras în lacrimi, mimul se amuză“. Excelentă ideea ilustrațiilor cu lucrările renaștistului Gerard de Jade, ale căror *legende* (moralități) latine, dacă ar fi fost traduse, cartea n-ar fi avut decât de câștigat.

Vasile Georgescu

Ut horticultura poesis...

Noul volum de poeme (**Grădina lui Athis**, Editura Paralela 45, Pitești, 2002), semnat de către Ștefan Ion Ghilimescu se deschide cu un motto din Baltasar Gracian, din care desprindem dorința autorului de a-i scoate în cale „pe cine care să(-l) înțeleagă“. Din acest motto, mai desprindem și ideea că mai presus de „noutatea“ și „delicatețea“ unei cărți se situează „înțelegerea“ - aceasta însemnând trăirea unei emoții de tip special - respectiv de ceea ce latinii înțelegeau prin sintagma *amor intellectualia*. Aceasta pentru motivul că Ștefan Ion Ghilimescu nu este numai poet, ci și un cultivat critic și istoric literar, preocupat de a transmite odată cu emoția artistică și un fior intelectual, generat de cultură.

Ca atare, în acest comentariu, ne vom da silința de a-i înțelege mesajul poetic, venind astfel și în întâmpinarea lectorilor cărora le va cădea în mână cartea de poezie a lui Ștefan Ion Ghilimescu, deopotrivă cunoscut și în postura de critic și istoric literar influențat de estetica unor înaintași iluștri, precum Ion Barbu și Simion Stolnicu, de care îl apropie atât propensiunea spre hermetism, cât și spre un anume delir neologistic (specific celui de-al doilea). Spre deosebire, însă, de Ion Barbu, pentru care *ut geometria poesis*, Ștefan Ion Ghilimescu descoperă și o altfel posibilă perspectivă: *ut horticultura poesis*. Aceasta l-a și determinat să-și intituleze recenta culegere de poeme: **Grădina lui Athis** - Athis fiind (ați ghicit!) alter ego-ul poetului. Iată și poemul prin care se autodefinește: „Ochii lui au văzut și au îndurat/ lumina perlei satinate/ nimănui făgăduită, linia avidă/ a piersicii timpurii/ luminând grădina cu mirți -/ până la limita fugace a amăgirii/ lipindu-și urechea de iederile roșii (ascultând) suspinul uimit al vieții/ respirația ei de cântec de surdină/// cerșind fierbinte cum poezia/ nectarul zeilor -/ un înger păzitor/ pe buzele ei s-a visat“ (**Athis**). Lectorul desprinde cu ușurință trăsăturile esențiale ale creatorului

care știe să vadă și să îndure „lumina perlei satinate.../ linia avidă a piersicii timpurii“ ascultând totodată „suspînul uimit al vieții“, visându-se „înger păzitor“ al poeziei; sau - așa cum precizează într-o altă poemă - „slujitorul slovei iubitor/ care/ nu crede în stăpânirea sorții/ și nici în a pulberilor răsplată/ peste timp“ (**Duo**).

Precum Rabindranath Tagore, poetul român se erijează în cultivator pasinat al unei grădini în care se poate locui poetic, trăind - după cum notează Heidegger - „uimirea în fața apropierei esenței“, nutririd credința „că vrerea-ți/ va aduce la vâsle cuvântul elementar“ (**Din Thot**) - „verticala cuvântului curat“ (**Osândă**). Grădina pe care-o cultivă poetul

galaxia cărților

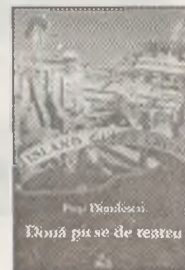
„visează“... „răsfrântă în nervurile minții“ - asemenea grădinarului (pentru care *le songe est savoir*) stăpânit de „extaza candorii“, atras (îmbătat) de ciudate miresme florale („mirodenii ale dehiscentei“ - cum îi place poetului să le numească - aureolate de „misterii de mied“, peste care adie „refrenul/ singurătății absolute“ (**Osânda**).

În această elevată postură de grădinar, poetul înalță inimuri către **Eulis Beata** („partea sorții ideală“, „nemuritoare preoteasă“ cea care „primește-n iederi/ dulcea cunună a laurului verde“ (**Imn**), implorând (într-o **Rugăciune**) divinitatea să sloboadă „epava paserii regale/ etrava ei de oase“, nelăsându-se să fie înghițită de „furiile neantului“.

Înzestrat cu elevate hiperceptii vizuale și auditive, altoite pe o sensibilitate nostalgică a unui topos exotic ideal, Ștefan Ion Ghilimescu descoperă, în cele patruzeci și cinci de poeme ale recentului volum, esențele generatoare de extaze ale candorii - într-o mirabilă grădină, pe care - asemenea alter ego-ului său Athis - le cultivă pasionant și pasionant.

Simion Bărbulescu

1) **Două piese de teatru**
(Puși Dinulescu),
Editura Meronia

2) **Iubiri în cămașa de forță**
(Ilinca Bernea),
Editura Cartea Românească

3) **Puși contra**
Dumitru Dinulescu
(Grigore Traian Pop),
Editura Crater

Comparația pe care Șerban Cioculescu o întreprinde între Agârbiceanu și Sadoveanu recunoaște elemente de experiență și de structură comună, dar nu pentru a-l pune în inferioritate pe scriitorul cu doar doi ani mai tânăr. Cioculescu identifică „naturile” lor asemănătoare precum și fundamentala experiență precoce a mediului în care vor extrage inspirațiile de mai târziu și cadrul situațiilor pe care le vor înfățișa. „Ei beneficiază de o structură sufletească înrudită, de aceleași foloase, de aceleași privilegii, refuzate vârstarelor de cetățeni și chiar mlădișelor rurale, transplantate la oraș. Datorită acestei adevărate băi naturiste, la vârsta când simțurile se nasc la viață, acestea s-au dezvoltat cu o receptivitate de senzații și de impresii ne-maiîntâlnite la alții dintre scriitorii noștri. În șazece de ani de activitate literară, și unul, și altul au reprodus fără efort din rezervele nesfârșite ale memoriei afective, variindu-și aproape la infinit expresia nesecată a impresiilor...” (Marginalii la opera lui I.A. în „Variații critice”, 1966, p. 369). Numai că elogiul, după opinia mea, trebuia să meargă mai departe; Sadoveanu nu a fost un pui de țaran și un rod al naturii, ci fiul unui magistrat de provincie moldovean, una dintre expresiile tipice ale societății intelectuale în noul regim liberal. Contactele viitorului scriitor cu lumea satului erau o treabă de vacanță (ca și la Eminescu, în generația anterioară) și acolo era paradisul în care elevul evada, scăpa în libertate, într-o lume fără constrân-

opinii

geri, scolastice sau familiale. Universul lui rural nu a fost cel de toată ziua, ci o afacere de opțiune, în care el proiecta compensatoriu multe din visele și speranțele unei existențe zăgăzuite, disciplinate, pentru a se pregăti să repete cariera paternă.

Alta e situația lui Agârbiceanu, care s-a născut efectiv la țară, a trăit în mediul rural, al dealurilor Albei, dar și în pădurile în care tatăl său, ajuns un fel de administrator silvic, s-a aflat din nevoile serviciului; plecările lui la școală sunt ulterioare și mediul seminarului din Blaj, apoi cariera de preot de țară nu-l vor depărta de magma lui originară, pentru ca parohia din Apuseni să-i reveleze chiar lui o lume mult mai variată, cu firi întortocheate sau crunte, cu situații dramatice și chiar stupefiant. Capacitatea de a observa s-a ascuțit indiscutabil în legătură cu experiența unui nou mediu, dar mai ales cu mizeria umană pe care el a constatat-o altfel decât din tinda unui coanc boieresc sau pe drumurile grăbite, fără curiozitate, efectuate cu brișca.

Numai că o anumită vocație, dar poate și revoluția naturalistă care era în toi, îi marchează primele proze (inițial, A., ca și Sadoveanu, a debutat ca poet) are ca rezultat acea indiscutabilă „autenticitate” pe care o observă și o laudă toți primii lui critici, în frunte cu E. Lovinescu, dar pare a dezvălui mai pregnant incapacitatea de a orchestra destinele întrezărite, de a transforma schițele și instantaneele în personaje de roman și a le urmări în desfășurarea unor mai lungi existențe. E un fapt vădit acesta și un critic al său, Ovidiu Drimba, care a scris în tinerete un foarte prețios studiu, **Preliminarii la o critică a lui I.A.**, în revista Fundațiilor Regale, 1/1943, nu ezită să afirme că

Citiți-l pe Agârbiceanu (II)

Arhanghelii, marele lui roman de succes, nu e un roman „mare”, pentru că nici acolo nu avem de-a face decât cu o foarte precizată linie melodică, nu cu o complexă țesătură simfonică (p. 179). De acord întrucâtva cu afirmația că Iosif Rodean este personalitatea nu doar copleșitoare, ci și anihilantă, dar el nu se luptă cu oamenii și cu vrășmășia societății, ci cu Destinul, cu propria lui nebulie. Latura misterioasă și fundalul aproape magic al exploatărilor miniere, cu numeroși săi eroi tragici și deloc declarativi, cred eu, dau totuși alt relief acțiunii acestei cărți.

Pentru amatorii de „comparații” pe care nu-i sfătuiesc să le facă todeauna în defavoarea lui Agârbiceanu, să semnez înnebunirea lui Ene Lipănescu, din marele roman al lui Radu Tudoran, **Flăcările**, 1945, un negustor căzut victimă, ca și eroul lui A., demenței îmbogățirii, părăsindu-și situația prosperă anterioară și lansându-se în exploatarea petroliferă, fără simțul realității și fără să înțeleagă caracterul fluctuant al „noroelui” pe astfel de teren. Finalul lui tragic, într-o scenă de o forță unică, se petrece într-o societate plată, într-o lume fără ecouri în adâncime, fără tainele nepătrunse de aproape două mii de ani ale căutărilor de aur.

Talentul sesizării rapide și al redării pregnante de „figuri” mai mult decât de personaje angrenate în vaste acțiuni complexe pare să plafoneze pe scriitorul nostru la nivelul „poveștitorului” ideal, dar mărginit ca însuși genul. Poată că încă **Fefelega**, indiscutabila lui capodoperă timpurie, recunoscută ca atare de toată critica, în frunte cu E. Lovinescu (eu i-aș alătura **Luminița** și nu doar pe aceasta), pune în lumină un talent, dar și limitele lui. (Cei care vor în continuare comparații, să o facă judecând zguduitoarea povestire de așa puține pagini a lui Agârbiceanu cu **Calul** lui Marin Preda, un cumul de clișee naturaliste, foarte strident colorate și să tragă anumite concluzii.) Oricum ar fi, tendința spre personalizare, spre definirea precisă a omului, cu sufletul său nu doar cu aparențele, exclude ideea de imitație sau adaptare de la unul sau de la altul. Față de el, Rebreanu pare aproape un scriitor orb; viziunea lui simplificată, esențializată, e total diferită de a predecesorului său și nu-l anulează pe acesta; poate că aceste calități, care converg spre generalitatea, să-i zicem epopeică, să-l fi ajutat pe autorul lui **Ion** să treacă mai ușor munții și să câștige gloria la București (nu însă și la Iași, unde Agârbiceanu a avut o priză mai reușită, cel puțin inițial).

Ideea mea e că, până a fi prea „particulară”, lumea lui Ion Agârbiceanu e admirabil definită; pare a-i aparține ca o expresie naturală. Corolarul acestei afirmații ar fi că varietatea tipurilor nu putea să nu ajungă la acele figuri excepționale sau măcar scandaloase într-o societate așa de conformistă precum aceea a satului ardelean și a micii burghezii, abia după Unirea mișcată de ambiții mai înalte. Cornel Regman, autorul celui mai pătrunzător studiu, **Agârbiceanu și demonii**, a urmărit firul roșu ușor de distins al acestui posedat ba de demonul îmbogățirii (**Arhanghelii**), ba de cel al râsului (**Pască-**

alexandru george

lierul), ba al erotismului (**Stana**), ba al seducției etc. cu finalul în **Strigoii**, ultima sa carte. Numai că, alături de aceste succese pe care le recunosc și detractorii scriitorului, se adaugă o altă linie: Agârbiceanu reabilitează femeia, aceasta nu mai e în lumea lui o simplă scaltă, cu două brațe de muncă, producătoare de copii, după ce bărbatului îi trece „criza erotică”, așa ne afirmă eminentul specialist în materie de viață rurală, G. Călinescu; femeile lui iubesc, au crize pasionale (ca și la Rebreanu sau la alții), dar sunt și seducătoare, știu să se facă iubite. Sunt pasionale, dar nu animalice, sau doar instinctuale.

Mă gândesc la **Stana** și pentru că aceasta este socotită de mulți una din capodoperele scriitorului, eroina fiind o ființă forte, o femeie zdravănă, depășind puțin canoanele. S-a căsătorit săracă, fără dragoste, cu un ins pe care s-a priceput să-l subjuge, dar purtarea ei e ireproșabilă. Doar la un moment dat se petrece ruperea zăgazurilor, bărbatul dispare pe front, mort după toate probabilitățile, și femeia lui își dă frâu liber pomirilor erotice irepresibile; ea nu caută dragostea, nu e interesată de seducții, își face de cap cu tinerii, ca o femeie publică. E un caz unic în literatura noastră de *mulier impotens* (adică de femeie nestăpănită). Deși aprig comentată de „gura satului”, ea își vede de ale ei, până survine o lovitură de teatru: bărbatul i se întoarce de pe front schilodit și bolnav. El o cunoaște pe teribila lui soție și atunci, pentru a-și sfârși viața în liniște, acceptă noua situație, ba face și declarații publice în fața mamei sale și a băiatului ei mai mare.

Stana se consideră absolvită, ba chiar confirmată de Providență, care l-a exclus pe Andrei de la firescul „parteneriat”. Își urmează viața ei, dar, când moartea survine efectiv, situația se schimbă. Această femeie care, cu totul excepțional, nu crede în strigoii și în vrăji, e apucată treptat de remușcări, aruncă la gunoi și îngroapă piciorul de lemn al mortului, apoi, în nopți de coșmar, continuă să-i audă bocănitul și totul se sfârșește într-o scenă paroxistică de o forță dramatică rar întâlnită în literatura noastră și în lumea unor romancieri care cred că la sate totul se rezolvă prin crimă sau cel puțin prin bătaie...

Un scriitor care atacă asemenea teme și care e de minune că e o față bisericească nu putea să se limiteze la un anume mediu și să nu evadeze în altul cu o viață mult mai clocotitoare, cu legi de alt ordin decât ale moralei creștine și cu alte străfunduri de mister și de experimentare a magiei. **Faraonii** este cea mai bună scriere inspirată de țigani din literatura română, fără a nesocoti **Șatra** a lui Zaharia Stancu, una din cele mai remarcabile scrieri ale acestuia. Nici cu una, nici cu cealaltă nu poate fi comparată atât de artificială și neinspirată **Sakuntala** a lui V. Voiculescu, pe care ne-o propune N. Manolescu în articolul de la care am pornit.

eugen uricaru:

„Sunt foarte mâhnit că un mare dramaturg, cum este D.R. Popescu, nu a fost luat în seamă.“

Marius Tupan: S-a cam întârziat decernarea premiilor. Ce s-a întâmplat?

Eugen Uricaru: Nu întotdeauna este cum vor oamenii. Totuși, aceste premii trebuiau susținute financiar și am fost nevoiți să amânăm cu o lună decernarea lor pentru a reuși realizarea unui minimum financiar onorabil - ca să spunem așa - pentru premiile unei instituții cu o istorie bogată.

M.T.: Au început să ne ocolească pe noi bancherii sau Legea sponsorizării este prost constituită?

E.U.: Eu cred că și una, și alta. Sponsorii chiar ne ocolesc în măsura în care, atunci când este vorba de premiile Uniunii Scriitorilor - despre asta este vorba acum -, apar comentarii din cele mai bizare. Nu neapărat înainte, dar cu siguranță după decernarea acestor premii; și e normal, pentru un sponsor, când ai cât de cât un motiv de genul: un juriu incompetent sau niște premii de toată rușinea, să se mai gândească dacă să dea bani pentru incompetenți sau pentru lucruri de rușine. Dar asta este viața.

M.T.: Într-un buletin figurezi cu o traducere pentru premii. Gurile rele sau bune spun că te-ai retras. Ai făcut bine?

E.U.: Nu. Eu nu m-am retras. Mi-am exprimat doar dorința să nu candidez, pentru că este un drept al fiecărui scriitor să candideze sau nu pentru premii. Până la urmă am ajuns la concluzia că este bine că dacă Președintele Uniunii Scriitorilor - nu Eugen Uricaru -, nu ia premiu e bine. Aceasta demonstrează neamestecul său în lucrările juriului.

M.T.: În schimb, în juriu, se află - se afla, mai bine zis - un membru din conducerea Uniunii Scriitorilor. Era normal?

E.U.: Dacă a fost ales în juriu, da. Ce înseamnă conducerea Uniunii Scriitorilor? Ce s-a întâmplat? Este vorba de un secretar al Uniunii? Secretarii sunt funcționari numiți, nu sunt aleși. Dar el a fost ales în juriu, ca scriitor. Președintele nu candi-

dează din principiu.

M.T.: A fost și anul trecut în juriul Asociației Scriitorilor din București. Deci foarte apropiată de Uniunea Scriitorilor.

E.U.: Dacă este vorba de Mircea Ghițulescu - el este un istoric al literaturii dramatice. Este autorul singurei istorii a dramaturgiei românești. Este un romancier bun, după părerea mea, și este un om de cultură cu capacitate organizatorică. Nu înțeleg de ce nu s-ar pune alte întrebări. Iată, în juriu, au fost oameni care lucrează la reviste - deci își fac politica editorială, oameni care au edituri -, ale căror cărți au fost propuse pentru premii.

M.T.: Se ivesc și astfel de întrebări. Nu sunt întrebările mele, ci puse de către scriitori și de către cititori.

E.U.: Dacă ne luăm după aceste întrebări, în loc să se gândească oamenii la ce fac ei, tot timpul se gândește la ce fac alții.

M.T.: Așa se întâmplă de obicei. Au fost foarte multe ciudățenii la această ediție. Pentru unii a funcționat *Amendamentul Mălăncioiu*. Pentru alții, nu.

E.U.: Nu cunosc. N-am participat la nici o ședință a juriului.

M.T.: N-ai participat. Dar știi ce s-a întâmplat.

E.U.: Nu știu nimic. Am evitat să deschid ușa la camera în care lucra juriul.

M.T.: Au fost respinse sau date la o parte cărțile foarte importante.

E.U.: Cu asta sunt de acord. Aș putea să spun și eu! Sunt foarte mâhnit de faptul că Ion Mircea nu a luat un premiu. Eu cred că este un mare poet și este cel mai bun volum al său. Sunt foarte mâhnit pentru chestia asta. Apoi, sunt foarte mâhnit că un mare dramaturg, cum este D.R. Popescu, nu a fost luat în seamă și este vorba de una dintre cele mai bune piese ale sale. Sunt nedumerit cum un tânăr ca Bogdan Suceavă nu a reușit să fie premiat pentru o carte excepțională.

M.T.: Pentru că ai adus vorba de proză, să știi că foarte multe cărți au fost eliminate din concurs; nici măcar nu s-au comentat. Au spus că oamenii respectivi au mai luat premii. Mă gândesc la Chifu, la Stoiciu, la Mircea Cărtărescu, Alexandru Ecovoiu și, cu voia ta, la subsemnatul.

E.U.: Vezi, până la urmă, a fost un singur premiu. Până la urmă, o nedreptate este inevitabilă. Numai că poate s-ar fi putut evita nedreptățile flagrante. Am spus acest lucru. Eu respect hotărârea juriului. Îmi pot exprima o mâhnire și niciodată nu voi spune că acest juriu n-a lucrat bine. Niciodată nu voi spune că juriul nu este suveran pe ceea ce va face. Dar ca simplu cititor pot să rămân mâhnit.

M.T.: Noi, ca să satisfacem curiozitatea cititorilor, vom încerca să publicăm lista cărțile care au intrat în competiție. Sunt convins că au fost nemulțumiri și în alte dați. Întotdeauna juriul este de vină, scriitorii toți sunt celebri, fiecare crede despre el că-i genial.

E.U.: Important este că există această instituție. Important este că Uniunea Scriitorilor reușește să o țină în viață. Este important ca de fiecare dată din greșeli să învățăm.

M.T.: Nu cumva în juriu rulează cam aceiași oameni?

E.U.: Juriul este ales în fiecare an.

M.T.: Prin vot secret. Se știe asta.

E.U.: În momentul în care considerăm că principiul democratic este valabil și rezultatului i se atribuie aceeași calitate.

M.T.: Ulici avea o idee: trebuie să fixăm un juriu permanent.

E.U.: Ideea lui Laurențiu Ulici a fost generoasă, bună, dacă ar fi vorba de o fundație privată. Dacă ar fi vorba de o instituție care nu este de interes public - cum este Uniunea Scriitorilor -, de o instituție unde nu funcționează votul, atunci, da. Proprietarul fundației poate numi un juriu care să funcționeze pe viață pentru ca asta

este voința celui care hotărăște asupra banilor, asupra autorității premiului. Dar Uniunea Scriitorilor este o instituție democratică, și are și păcatele, și virtuțile democrației.

M.T.: Eu cred - nu numai eu - că și la juriu ar trebui să funcționeze *Amendamentul Mălăncioiu*.

E.U.: Amendamentul Mălăncioiu era unul democratic într-o situație de dictatură. Se presupunea că există o clientelă politică adunată ca să i se facă favoruri prin acest juriu. În momentul în care este ales democratic, *Amendamentul Mălăncioiu* ar putea interzice, să spunem, recunoașterea valorii operei unui scriitor care, culmea, este un geniu, care dă în fiecare an o operă extraordinară. Amendamentul era împotriva clientelismului, dar, în democrație, el este în favoarea mediocrității - a repartiției premiilor, nu a selecției operelor premiate.

M.T.: Atunci ajungi la concluzia mea: dacă un tenisman câștigă o dată sau de două ori un turneu, el îl poate câștiga și a treia oară. Acest juriu a exclus asemenea posibilități.

E.U.: Nu știu. Sunt sincer. Dacă a făcut așa, n-a făcut bine.

M.T.: Într-o emisiune televizată, spuneai că o literatură nu se face numai cu vedete, cu oameni de prim-plan.

E.U.: Vedetele sunt produsul modei.

M.T.: Care ar fi vedetele la aceste premii?

E.U.: Vedetele au lipsit.

M.T.: Reacțiile de ostilitate față de Uniunea Scriitorilor s-au înmulțit. Aseară, în ziua de 30 iunie, a avut loc un incident pe care ziarele l-au înregistrat. Povestea, întâmplarea cu Marius Ianuș. Ce ne poți spune?

E.U.: Astăzi am început acțiunea de dare în judecată pentru că atunci când sala Teatrului „Nottara” adăpostea acest eveniment, tot ce se petrecea în acea sală era proprietatea Uniunii Scriitorilor. Tot ce au făcut acei domni nu este altceva decât o încălcare de proprietate. Noi vom merge pe această linie. A intra în literatură cu scandal, cu acte huliganice, nu este ceva nou și cred că dacă acești indivizi care cred că în literatură te afirmi distrugând la propriu instituțiile, arzând cărțile - asta este o formă de ardere a cărților -, eliminând din memoria publică nume. Astfel de zănateci vor ajunge mai târziu să ne scoată pe stadioane să ne împuște pentru că văd că asta este în mintea lor. Cred că avem și dreptul la apărare.

M.T.: Ieri, a avut loc ședința Consiliului Uniunii Scriitorilor. În aceeași zi cu decernarea premiilor. Ai făcut unele afirmații care pe noi ne-au sensibilizat. Unii membri din Consiliu fac parte și din alte organizații de scriitori. ASPRO, de exemplu. Ai propus ceva. Încă nu s-a finalizat. Ce crezi că ar trebui făcut pentru ca aceste ambiguități să nu mai existe?

E.U.: Trebuie să luăm toate măsurile administrative - suntem o organizație - pentru a nu mai exista astfel de ambiguități; conflictul de interese este evident în momentul în care în Comisia de Subvenționare a cărților există un reprezentant al Uniunii Scriitorilor și un reprezentant al ASPRO. Pune-ți întrebarea: ce șanse are un membru al Uniunii Scriitorilor care nu este membru și în ASPRO și ce șanse are cel care este și în ASPRO, și în Uniunea Scriitorilor?

M.T.: Aici ai putea să aduci în discuție și faptul că Uniunea Scriitorilor are 2340 de membri, iar ASPRO are 100 sau 80.

E.U.: Poate că toți sunt excepționali. Eu nu am nimic împotriva lui ASPRO, ci împotriva ambiguității. Atâta tot. ASPRO este o instituție onorabilă, care contează în cultura română. Dar nu înțeleg cum poți să aparții simultan la două organizații care beneficiază de avantaje individuale din partea societății. Nu se poate ca un autor să beneficieze de două ori, iar altul numai o dată.

M.T.: Se știe că Uniunea Scriitorilor trece prin momente grele: nu sunt suficienți bani pentru reviste, pentru ajutoare.

E.U.: Nu sunt momente grele. Ele urmează.

M.T.: Cum crezi că am putea să ne descurcăm mai bine. Ai vreo idee? Ești un manager binecunoscut acum.

E.U.: Ceea ce văd eu în viitor este consolidarea resurselor financiare ale Uniunii Scriitorilor. Din acest motiv, acum trecem prin momente dificile, pentru că ne străduim să creăm alte surse de finanțare pentru reviste, pentru programul social, cultural, internațional. Nu poți să ai mai mulți bani dacă nu investești. Ideea noastră, pe care Consiliul a votat-o, este de a avea alte surse și resurse financiare urmând ca acestea să echilibreze bugetul. Am să repet ceea ce am spus la Consiliu: odată cu tre-

cerea timpului, cu apropierea de Uniunea Europeană, costurile serviciilor în România vor crește foarte mult, iar resursele noastre sunt limitate, fixe. În fața unei creșteri de preț, noi suntem dezarmați.

M.T.: Ai spus foarte bine că avem resurse limitate. Organizația noastră se mărește vizibil, intră foarte mulți tineri, care nu toți sunt talentați. Ce ar trebui să facem?

E.U.: Am propus introducerea unui articol în statut: aceea de membru stagiar, dacă adunarea generală va fi de acord. Criteriul care este acum - un număr de cărți - poate fi satisfăcut foarte ușor. Aceasta este o sechelă din perioada de dinainte de 1989, când era foarte greu să scoți o carte. Astăzi, ca să editezi trei cărți - dacă ești cârciumar - nu ai absolut nici o problemă. Și mai sunt și alte măsuri pe care va trebui să le luăm. Eu cred că până la urmă comisia care discută dosare ar trebui să fie mult, mult mai atentă, mai severă, mai puțin permeabilă la presiuni, sentimente și alte lucruri de acest tip, ce alterează, de fapt, decizia corectă.

M.T.: Acum, acestea sunt întrebările. Dacă dorești să mai spui și altceva.

E.U.: Da, aș vrea să spun că Uniunea Scriitorilor care este organizația noastră, a tuturor celor care sunt membri în această societate trebuie să fie până la urmă organizația acestor membri. Ea este de utilitate publică pentru că este o organizație importantă, pentru că membrii ei sunt importanți. În momentul în care noi diminuăm importanța organizației, în care diminuăm valoarea membrilor ei și organizația scade vizibil în conul de interes public. Depinde numai și numai de membrii organizației dacă înțeleg foarte bine care le este interesul comun ca organizația să meargă mai departe. Ea nu poate să fie o organizație de binefacere, și nici o organizație care conferă talent cuiva. Este o organizație a oamenilor care se consideră profesioniști și sunt profesioniști în ceea ce privește literatura pe care o fac. Interesele literare trebuie să prevaleze înaintea intereselor de grup, intereselor politice sau a intereselor momentane. Trebuie să înțelegem că este o organizație care are o misiune extraordinară: aceea de a salva literatura română. Să știi că nimeni - sau aproape nimeni - pe lumea aceasta nu este mai interesat în salvarea literaturii române decât membrii Uniunii Scriitorilor din România. Din păcate, unii consideră că a asuma responsabilități în cadrul acestei organizații sau a face parte din această organizație este o chestiune de privilegiu social. Nu este adekvat. Este o chestiune care privește înainte și înainte de toate bunul simț al celui care se consideră scriitor român.

A consemnat
Marius Tupan

convorbiri incomode

„Literatura lui Țoiu relevă fericita simbioza dintre un povestitor înnăscut, un gânditor redutabil și un stilist de marcă, aceste calități interconținându-se și potențându-se reciproc într-o proză a ideii „încarnate” și a anecdoticului semnificativ. La o primă impresie, datorită bogatului material faptic vehiculat prin tehnica „povestirii în povestire”, echilibrul poate părea deteriorat în favoarea epicului „pur”. O privire mai atentă descoperă însă că numeroasele secvențe aparent parazitare ori gratuite sunt, cel mai adesea, necesarele componente ale unui complicat mozaic de simetrii retrospective sau anticipative. Prin apartenența la una și aceeași „serie” în ordinea semnificației, întâmplări în aparență disparate se grupează în dublete, triplete etc. narrative, polarizate în jurul aceluiași sens (Al. Călinescu le subsumează procedurii *mise en abyme*). Ca niște fabule cu „punere în scenă” diferită, dar cu morală identică, acestea sunt legate subteran printr-o, cum ar spune prozatorul, „relație simbolică”, depășind cadrul strict epic. (Domnul Negotei din **Căderea în lume** constată că diferența esențială dintre întâmplările realității și aceleași evenimente „legate între ele pe hârtie” constă în faptul că „acele legături nu existau în stare pură în realitate.”) Aparenta divergență anecdotică devine astfel convergență semnificativă. Încât, după formularea lui Nicolae Manolescu, în literatura lui Constantin Țoiu „nivelul adevărat la care se desfășoară acțiunea nu este niciodată al faptelor brute /.../, ci întotdeauna acela, superior, al vieții în conștiință”.

Este ceea ce diferențiază cele două ipostaze extreme ale *martorului* - una dintre temele predilecte ale prozei lui Constantin Țoiu. În **Însoțitorul**, o remarcabilă intuiție

„Nu i-a plăcut niciodată să riște. Judecățile lui (în general, acceptabile) au venit după ce lucrurile s-au așezat și nu mai există primejdia unei compromiteri (prin exces de laudă ori de negare). Deși a stat peste trei decenii în foisorul cu priveală (cum era numit acum două sute de ani miradorul) al criticii, e greu de spus că a descoperit ori că a lansat un scriitor. Nu e singura menire a criticii aceasta, recunos, și nici măcar nu sunt convins că e cea mai de seamă, dar pare oarecum, curios să izbutești performanța, când ești cronicar, de a scrie iotdeauna al doilea despre autori. Sub acest raport, E. Simion e un fel de Raymonth Poulidor

premiul opera omnia

(ciclistul francez al anilor '60) al criticii noastre de după război. Lipsa aceasta relativă de curaj se observă și în tratarea să-i zicem nediferențiată a scriitorilor. Dincolo de M. Preda și alți unul sau doi senatori de drept ai istoriei contemporane a literaturii, toți ceilalți scriitori sosesc, în reprezentarea lui E. Simion, în pluton compact (în virtutea inerției, recurg tot la o metaforă din ciclism). Aceasta se explică prin faptul că E. Simion n-are suficientă vigoare nici în entuziasm, nici în dispreț. Polemica a practic-o rarissim și nerelevant. Așa cum n-a propus un autor, nici c-a demolat pe vreunul.

constantin țoiu

artistică dă naștere unui personaj pe cât de fantomatic pe atât de concret, care acoperă cu misterioasa-i omniprezență toate paginile romanului. Identitatea lui „civilă” va fi divulgată abia spre final („stenograful ședințelor în comun de la Academie”), dar numai pentru a potența și mai pregnant una simbolică: aceea de martor care „notează totul, absolut totul”. În **Căderea în lume**, copistului cuminte, impersonal, care era Rînzei, îi ia locul cineva care nu stenografiază, ci *scrie*: un *autor*. Rolul său este același: bătaia împotriva uitării (trecutul reprezintă „o avere de care nu te expropriează nimeni decât teribila uitare”); calitatea depoziției sale e însă cu totul alta. Așternând pe hârtie amintirile tatălui său - „simplu deținător al experienței, lipsit de orice har” - Babis al doilea

eugen simion

Cronicile lui conțin judecăți cuminiți. Aerul lor e cald. Te poți aștepta din partea lui mai curând la o banalitate decât la ceva șocant. Lipsa preferințelor e vădită: criticul scrie la fel despre oricine. E un avantaj aici: egalitatea de umoare. Dar și un dezavantaj: slabul accent emoțional. Un critic care nu-și dă niciodată în petec, probabil din cauza unui *self control* perfect, e tot așa de puțin simpatic ca o femeie splendidă, dar frigidă.

Bănuiesc critica lui E. Simion de o carență esențială: inautenticitatea. Criticul **Scriitorului de azi** e același cu toți și egal

premiul național de literatură

urmărește, „în vălmășagul aparent al evenimentelor”, rostul, cauzalitatea, sensul. În loc să consemneze datul real în mod automat, mecanic, el îl interpretează. Înregistrării mașinale îi e opusă versiunea subiectivă, personalizată; faptul brut se convertește în semnificație; copistul cedează locul *autorului*. Cu tot ce decurge de aici: în primul rând, puterea nelimitată pe care i-o conferă actul scrisului. Însă deși deține „darul vrăjit de a transforma orice în orice, adevărul în minciună și invers, nimic nemaicontând decât puterea de a stăpâni niște evenimente, de a le preface după dorință”, Babis, naratorul-autor, nu uzează de el în absolut. Căci libertatea nelimitată a autorului e mereu îngădită de condiția sa de martor („...depoziția mea de martor nechemat de nimeni, de nici un tribunal, decât de Timp, de Timp, de Timp...”). Postură în care, chiar intervenind asupra realității - selectând, interpretând, ordonând - el nu o poate face cu totul arbitrar, ci în sensul „dorinței posterității”, așa cum ea va și voi ori visa să se fi petrecut totul; așa cum ne amintim deseori lucruri care nu s-au întâmplat niciodată și care s-ar fi cuvenit, poate, să se întâmple”. Iată ce consfințește valabilitatea acestei depoziții, făcând, de pildă, „minciuna de o atât de convingătoare mărturie” a lui Homer mai autentică decât „ceea ce s-a întâmplat într-adevăr” și introducând-o în ordinea eternității.”

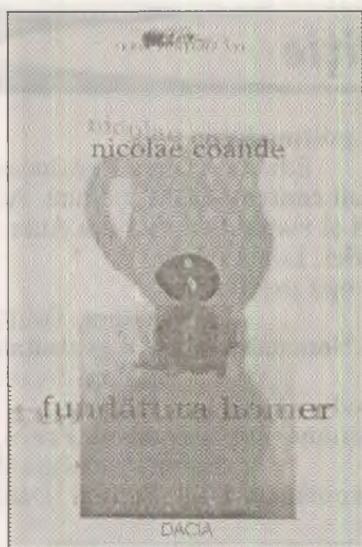
(Dicționarul scriitorilor români)

cu sine însuși. Dar n-are (sau nu comunică) decât o minimă bucurie a lecturii. E sâstisit de cărți ca Don Juan de femei, fiindcă a descoperit relativ repede că toate cărțile sunt la fel. Temperatura frazei lui critice nu crește și nu scade niciodată dincolo de o anumită limită. Pare și puținel țepănă, din pricina ștraifului și a unei atitudini *hautaine*, cum zic francezii, a autorului. Scriind despre toată lumea (ceea ce este un merit), nu poți să știi ce înclinații are (ceea ce este un defect). Și nefiind constrâns de nici un imbold lăuntric, e supus modei. C. Noica i-a displicut teribil de la început, în așa fel încât a recenzat nefavorabil **Jurnalul de la Păltiniș**, nesensizând parcă faptul că el aparține lui G. Liiceanu și că Noica nu e decât un personaj în acest jurnal. După revoluție, a devenit însă recenzentul oficial al autorilor în generația lui Noica interziși sau uciși de comunism. Dar nu văd nici cea mai vagă afinitate între el și Eliade ori Vulcănescu. Articolele despre aceștia sunt inodore și incolore. Le scrie și le rescrie totuși, ca și cum ar asculta melodia unei arii a timpului.

Cea mai atrăgătoare (și stilistic) parte a operei lui E. Simion rămâne, la relectură, cea memorialistică din **Timpul trăirii timpului mărturisirii**, unde morga obișnuită a fost înlocuită de o anumită căldură a confesiunii. Și dacă în critica propriu-zisă se observă mai lesne efortul, deseori laborios decât talentul spontan, în jurnalul amintit ie la iveală nebanuite daruri de portretist și de evocator.”

(nicolae manolescu)

mi-era sete și am băut

la început a vorbit femeia cu
voce bărbătească
nimic memorabil
viața ne-a întrecut de mult
vasali de clor
la apa unde-și spală prostia
stamba
și totuși aici am vibrat am
recitat sutrele mele
s-au găsit câțiva să mă scuipe
mi-era sete
și am băut.
iubesc ce mi se acordă din
inimă
Sf. Francisc al găgăuților al
ciorilor
care-mi dau importanță

o profeție nu se mai poate

nu mă satur oricât aş mânca și mănânc toată ziua
și noaptea îmi tremură gingiile după o bucată de carne
și când adorm visez că înghit pe nemestecate ce-a mai rămas
din ciotul cu care scriu pe zid.
stau în întuneric cum stă o cămașă pe pieptul unuia mort
încă-i păstrează căldura

dinu flămând

Tags

Vagoane de tren ies din bezna periferiei
cu furioase inscripții pictate în timpul nopții
când spre garile de triaj se strecoară frustrații suburbiilor
să-și tatueze pe uși numele și uimirea
de a se vedea în chiar ciclonul uitării - acolo unde
a fi se zvântă extrem de repede și devine un *a fi fost*
decolorat pe vitrine murdare - *graffiti*
călătorind pe carcasa metroulor spre centrul orașului
pe liniile circulare ale indiferenței - răcnete anonime
în curentul rece al timpului prin galeriile
unde absența e polenizată de forfota șobolanilor
la trecerea convoaielor de cuvinte - *tags*
pe crusta zidurilor citite numai de ochii orbilor
și un fel ghemuit de a zgândări inutilitatea
când fără-de-perechea se izbește de propriul ei umăr
în singurătatea lumii - *Dasein*
al foburgurilor și sictir al sictirității
nimicul sare capra peste spinarea logicii
iar neantul neantizează dând zor să afle
de ce există ceva și nu mai degrabă nimic -
ceva nimic sosind cu metroul mai degrabă decât ceva ceva
și ceva mai degrabă existând ca neexistentul
doar în deschiderea furiei lui spre lume - defilare
de fraze vagon prin albeața ochiului
poezie-incizie - parazit al transportului în comun
viață pe hârbuitele autobuze-metaforă
ajunse la capătul liniei și golite repede
în depouri sub jetul chimic
ce dizolvă literele...

Ascuns

... merele pe masă cristalizau în ele
misterul coacerii
viespii dădeau târcoale borcanului cu dulceață
toamna distila o miere cu zaț de plăns

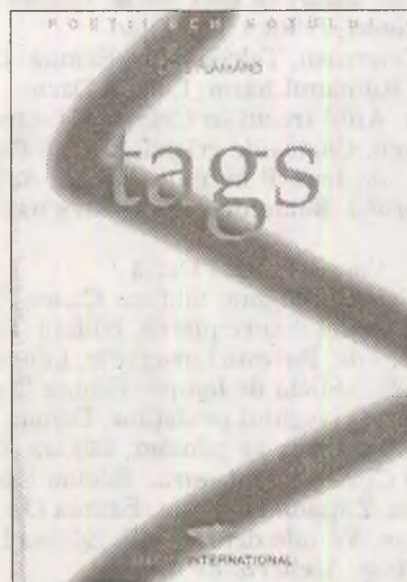
nicolae coandă

țeasta îmi intră în burtă și de acolo rânjește
dinții căzuți în bezna strălucesc ironici pe cer
până ce furios îi calc în picioare. rămâne praful
și atunci cerul dispăre. dispăre greața
în burtă țeasta se umflă și crede c-ar putea
de una singură să ducă război.
să scriu cu ciotul o profeție nu se mai poate.
nu-mi pot închipui decât un soare lins de poftele diavolului

creiere stoarse

înghit mai liniștit azi rumeg cu mintea de ieri
am nevoie de cineva cald somnul amână nu mă face mai bun
când o parte a lumii adoarme cealaltă se scoală
și pleacă la război, sunt laș
dacă nu mă ridic din căcatul pe care-l mestecă
o lume întreagă și lumea asta tremură și face pe ea.
sunt mai îndurător azi număr capetele celor adormiți
cap după cap creiere stoarse tai cu o mână
cu cealaltă desenez capete de hârtie.
se vor trezi spre ziuă mai ușori și neștiutori
capete albe pe care ploaia le poate-nmuia vântul le sparge
și să nu curgă sânge deloc

premier pentru poezie

viața rămânea inexplicabilă
tăcerea făcea viermi
în încăpere fisura înainta prin aer

î se strecura soarele printre degete
umede
lumea era lichidă
lumina rostogolea boabe multicolore
sufocarea se deschidea ca o fântână în cer
el rezema cu spatele de un soi de perete-absență

noaptea îl ducea spre margini interioare
de unde țâșnea întunericul înflorit
în obscura revelație a nefericirii
imposibilul îl rănea arătându-se

uneori sferile transparente
îl mai primeau sus
pe creste
de munți
în albușul vibrațiilor...

POEZIE

Ion Mircea, Șocul oxigenului, Editura Vinea
Dinu Flămând, Tags, Editura Dacia
Aurel Rău, Piatra scrisă, Editura Dacia
Doina Uricariu, Inima axonometrică, Editura Universalia
Gellu Dorian, Un poet la New York, Editura Dacia
Ioan Flora, Medeea și maximele ei de război, Editura Dacia
Mihai Gălățanu, Diapazonul plictisit, Editura Dominus
Daniel Bănulescu, Daniel al rugăciunii, Editura MLR
Paul Vinicius, Studiu de bărbat, Editura MLR
Emil Nicolae, Mortul perfect, Editura Agora
Echil Vancea, Cătorul de drept comun, Editura Timpul
Liviu Georgescu, Solaris, Editura Universalia
Ovidiu Nimigean, Planeta O, Editura Junimea
Nicolae Coande, Fundătura Homer, Editura Dacia
Dan Damaschin, Îndurările, Editura Dacia
Vasile Gârmeș, Câmpia Borges, Editura Vinea
Nora Iuga, Autobuzul cu cocoșai, Editura Vinea
Marin Mincu, Cum ne-am înscenat un accident de mașină,
 Editura Vinea

PROZĂ

Bogdan Suceavă, Imperiul generalilor târzii, Editura Dacia
Cătălin Țirlea, Suburbanele Bucureștilor, Editura Gramar
Mircea Cărtărescu, Orbitor, Editura Humanitas
Gabriel Chișu, Cezar Leofu, Editura Cartea Românească
Stelian Țirlea, Iubire în decembrie, Editura Fundației Pro
Ion Neșu, Alesul, Editura Star Tipp
Ruxandra Cesereanu, Tricephalos, Editura Dacia
L.I. Stoiciu, Romanul basm, Editura Dacia
Radu Mareș, Anul trecut în Calabria, Editura Dacia
Silviu Lupașcu, Cartea de cristal, Editura Paideea
Ștefan Baștovoi, Iepurii nu mor, Editura Aula
Dumitru Hurubă, Balamucul, dragostea mea,
 Editura Călăuza
Marian Ilea, Vacec, Editura Dacia
Alexandru Ecovoiu, Sigma, Editura Cartea Românească
Dan Stanca, Drumul spre piatră, Editura Fundației Pro
Constantin Novac, Povestiri arogante, Editura Ex Ponto
Alexandru Vlad, Sticla de lampă, Editura Dacia
Stelian Baboi, Priveghiul profeților, Editura Junimea
Stelian Baboi, Iubirea pe pământ, Editura Junimea
Dan Mircea Cipariu, Sunt pur..., Editura Libra
Ileana Urcan, Zăpadă la Roma, Editura Dacia
Marius Tupan, Vămile depresiunii, Editura Luceafărul
Stelian Tăbăraș, Atelierul de tatuaje,
 Editura Cartea Românească

DRAMATURGIE

George Genoiu, Titircă Inimă Bună,
 Fundația Rampa și ecranul
D.R. Popescu, B. Stoker și contele Dracula,
 Editura Amarcord
Puși Dinulescu, Două piese de teatru, Editura Meronia
Olga Delia Mateescu, Ferma de struți,
 Editura Cartea Românească
Cornel Udrea, Salina de cărbuni, Editura Napoca Star
Viorel Saciu, Tragedii în fond, Editura Princeps Edit
Constantin Abăluță, Teroarea, Editura Cartea Românească

CRITICĂ, ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ

Gheorghe Crăciun, Aisbergul poeziei moderne,
 Editura Paralela 45

Maria Ana Tupan, Discursul postmodern,
 Editura Cartea Românească
Iulian Boldea, Scriitori români contemporani, Editura Aula
Iulian Boldea, Poezie sclasică și romantică, Editura Aula
Cornel Ungureanu, Ioan Slavici, Editura Aula
Cornel Ungureanu, Mitteleuropa periferiilor,
 Editura Polirom
M.A. Diaconu, Ion Creangă. Nonconformism și gratuitate,
 Editura Junimea
M.A. Diaconu, Poezia postmodernă, Editura Junimea
Eugen Negrici, Literatura română sub comunism. Proza,
 Editura Fundația Pro
Mircea Muthu, Balcanismul românesc I-III, Editura Dacia
Ion Iovan, Mateiu Caragiale
George Gană, Melancolia lui Eminescu, Editura FCR
Irina Petraș, Femeinitatea limbă română, Editura Dacia
G. Horodincă, Ștefan Bănulescu, Editura Universalia
Irina Gregori, Studii literare, Editura FCR
Ioan Lascu, Albert Camus și exigența unității,
 Editura Universitas
Ioan Holban, H.P. Bengescu, Editura Junimea
Cassian Maria Spiridon, Atitudinile literare,
 Editura Cartea Românească
Radu Lupan, Proust/Joyce, Editura MLR
Ion Vartic, Clanul Caragiale, Editura Apostrof
Ion Filipciuc, Miorița și alte semne poetice,
 Editura Biblioteca Miorița, Câmpulung

ESEU, PUBLICISTICĂ

Sanda Golopenția, Chemarea mâinilor negative,
 Editura Cartea Românească
Rodica Binder, La pândă. Dialoguri (interviuri),
 Editura Polirom
Stelian Tănase, Acasă se vorbește în șoaptă,
 Editura Compania
Mircea Mihăieș, Atlanticul imaginar,
 Editura Universității de Vest
Ștefania Mincu, Miorița - o hermeneutică ontologică,
 Editura Ex Ponto
Cristian Livescu, Ascuns într-o lojă, Editura Nonax Criganux
Irina Petraș, Femeinitatea limbii române,
 Editura Casa cărții de știință
Ileana Mălăncioiu, A vorbi într-un pustiu, Editura Polirom
Bujor Nedelcovici, Cochilia și melcul, Editura Alfa
Bogdan Ghiu, Evul media sau omul terminal,
 Editura Idea Design
Sami Damian, Pivnițe, mansarde, cu puține trepte,
 Editura Du Style
Andrei Cornea, Cuvintele fără frontiere, Editura Polirom
Ovidiu Hurduzeu, Sclavii fericiți, Editura FCR
Iordan Chimet, Ieșirea din labirint, Editura Universal Dalsi
Virgil Nemoianu, Înțelepciunea calmă, Editura Sapiientia
Ion Pop, Ore franceze, Editura Polirom
Al. Sever, Ordine și dezordine, Editura FCR
Marius Oprea, Banalitatea răului, Editura Polirom
Mihai Dinu, Cromosofia, Editura FCR

MEMORIALISTICĂ

Mihai Zamfir, Jurnal indirect, Editura FCR
Răzvan Popescu, Purtătorul de cuvânt, Editura Universalia
Gabriel Liiceanu, Ușa Interzisă, Editura Humanitas
Nicolae Manolescu, Cititul și scrisul, Editura Polirom
G. Melinescu, Jurnal suedez, II, Editura Polirom
L.I. Stoiciu, Jurnal stoic din anii revoluției,
 Editura Paralela 45
Monica Lovinescu, Jurnal, 81-89, Editura Humanitas
Mariana Șora, Cenușa zilelor, Editura Universal Dalsi
Vasile Andru, Jurnal din India, Editura Paralela 45

Tia Șerbănescu, **Femeia din fotografie**, Editura Compania
S. Vultur, **Ceremonie salvată**, Editura Polirom
Bujor Nedelcovici, **Jurnal infidel**, Editura Allfa

DICȚIONARE, ANTOLOGII, EDIȚII

Cornelia Pillat, **Opere Ion Pillat**, Editura Du Style
Mircea Coloșenco, **Nichita Stănescu**,
Editura Univers enciclopedic
Ion Opreșan, **Hasdeu, soarele și luna I-II**, Editura Saeculum
Gabriela Omăt, **Agendele lui Eugen Lovinescu**,
Editura Univers enciclopedic
Cicerone Ionițoiu, **Victimele terorii comuniste**,
Editura Mașina de scris
Magda Ursachi, **Petru Ursachi, Poezia creștină**,
Editura Junimea

TRADUCERI

Vasile Sav, **Sfântul Augustin I-VI, Opera Omnia**,
Editura Dacia
Marius Dobrescu, **Ismail Kadare, Generalul armatei
moarte**, Editura Polirom
Sanda Mihăescu Cârsteanu, **Louis Gardel, Zorii**,
Editura Paralela 45
Ioana Pârvulescu, **Maurice Nadeau, Să fie binecuvântați**,
Editura Est
Virgil Gheorghiu, **Ispita libertății**, Editura Gramar
Jean Grosu, **Kundera, Nemurirea**, Editura Humanitas
Cornelia Bucur, **Julian Barnes, Anglia, Anglia**,
Editura Polirom
M. Cărtărescu, **Charles Simici, Castelul zeilor și al
diavolilor**, Editura Paralela 45
Dumitru Marian, **Rilke, Cartea începuturilor**,
Editura Paralela 45
Tudora Șandru Mehedinți, **Marquez, 12 povestiri călătore**,
Editura RAO
Emil Iordache, **Daniil Harms, Mi se spune capucin**,
Editura Polirom
Eugen Uricaru, **Italo Calvino, Castelul destinelor
încrucișate**, Editura Polirom
Ștefan Damian, **Gasparo Stampa, Sonete de iubire**,
Editura IDC Press

Ștefan Damian, **Isabella Mllosa, Rimele**, Editura IDC Press
Ioan Acsan, **Flavius Josephus, Autobiografie, Contra
lui Apion**, Editura Hasefer
Bogdan Ghiu, **Baudelaire, Inima mea dezvăluită**,
Editura Est
Bogdan Ghiu, **Henry Bergson, Energia spirituală**,
Editura Meridiane
Bogdan Ghiu, **Gilles Deleuze, Foucault**, Editura Ideea Design
Delia Sapețean Vasiliu, **Tzyetan Todorov,
Grădina nedesăvârșită**, Editura Trei
Nicolae Iliescu, **Arscenko, Farsa lui Mecena**,
Editura Paralela 45
Nicolae Iliescu, **Strugațchi, Orașul damnat**,
Editura Paralela 45
Emanoil Marcu, **Pascal Quiquard, Terasă**,
Editura Humanitas
Emanoil Marcu, **Andrei Makine, Muzica unei vieți**,
Editura Humanitas
Mioara Izverna, **André Gide, Fructele pământului**,
Editura Rao
Mihail Nemeș, **Apollinaire, Alcooluri**, Editura Paideia

LITERATURA COPII/ TINERET

Doina Cetea, **Binoclul motanului Potifar**,
Editura Soc. Cult. „L. Blaga“
Al. Mușina, **Și animalele sunt oameni**, Editura Aula
Stelian Țurlea, **Magicianul din pădurea uitării**,
Editura Fundației Pro
Mircea Cărtărescu, **Enciclopedia zmeilor**, Editura Humanitas
Mariana Filimon, **Seri literare la Broscotecă**, Editura Emia
Passionaria Stoicescu, **Chiriaș poznași**, Editura Emia

DEBUT

Virgil Podoabă, **Între extreme**, Editura Dacia, Critică
Constantin Popescu, **Mesteci și respiri mai ușor**,
Editura Cartea Românească, roman
Eugenia Țarlungă, **Mici unități de percepție**,
poezie, Editura MLR
Călin Teuțișan, **Fețele textului**, critică, Editura Limes
Al. Vakulovschi, **Pizdeț**, Editura Aula
Al. Vakulovschi, **Oedip, regele mării lui**, Editura Aula
Marius Th. Barna, **Erotica 2000**, teatru, Editura Paralela 45
Daiana Cuibus, **Introducere în lagărul blagian**,
Editura Biblioteca Metropolitană București
Alexandra Ciocârlie, **Iuvenal**, Editura Academiei
Iulian Băicuș, **Ideile bursuce**, Editura Paralela 45
Ovidiu Gligu, **Codul de la bar**, Editura Marineasa
Adrian Lăcătuș, **Urmuz**, Editura Aula
Ștefania Coșovei, **Deziluziluzii**, Editura Semne
Mariana Criș, **O catedrală blestemată**, Editura MCR

Adrian Popovici - Maestrul și opera

cărți în competiție

După o lungă asceză arăt ca un strigo aburos, fâlfâind din brațe, plutind mai degrabă deasupra străzilor decât atingând pavajul. Dacă mă văd, copiii se sperie, încep să plângă, femeia care-i îngrijește îi trage de mână sau chiar le acoperă ochii. Ea e întotdeauna bine îmbrăcată, înaltă, marțială, severă, are aspect de guvernantă. Fräulein, poate proveni tot din România, s-a săturat de sărăcie, s-a săturat de diploma care nu-i permitea să câștige mai mult de o sută de dolari pe lună și atunci a decis să vină în Occident unde face orice muncă, îngrijitoare, ospătăriță, room service și câștigă de zece, de douăzeci de ori mai mult. Și soțul lucrează în aceleași condiții, scrâșnesc amândoi din dinți, dar nu zic nimic, aceasta le-a fost alegerea, l-au citit pe Shakespeare în original, versuri celebre ale umanității le-au cimentat iubirea, dar pe măsură ce treceau lunile vedeau că sunt tot mai săraci, că poezia, oricât de frumoasă și exaltantă, nu le aduce bani să-și cumpere un apartament, părinții au îmbătrânit și sunt tot mai săcâitori, ei nu-și permit să aibă copii și această lipsă îi doare, așa că n-au avut încotro și au ales plecarea, munca, robotizarea, muncești până îți se golește creierul de orice gând, nu mai vezi nimic din ce e în jur, înainte visai să vizitezi Luvrul, galeriile Uffizzi, marile muzee și catedrale, acum ți-e indiferent și simți doar o uscăciune în fundul gâtului și al inimii. Nu e acesta Nimeni? Nu el ți-a plantat în suflet buruiana dorinței de-a face bani? Și când întâlnești la câțiva pași de tine o ființă în ultimul hal de sălbăticie, te ferești din calea ei, copilul de care ai grijă tremură de spaimă, dar nici prin cap nu-ți trece că făptura numai piele și os, ieșită ca din mormânt, provine tot din țara ta, doar că nu a plecat să se îmbogățească, ci, dimpotrivă, să înțeleagă perfidul mecanism al măsluirii, de ce oamenii au ajuns propriile lor jucării, de ce refuză să privească în oglinda ideilor pentru a vedea catedrala pe al cărei

vitaliu se conturează rareori ca o spumă argintie, ca o ușoară înfiorare a sticlei, chipul lui Nimeni urcat până sus, aproape de cupolă, pregătit să rețină puținele rugăciuni și acorduri ce mai pleacă de pe buzele oamenilor și ale instrumentelor, scări fragile, subțiri ca paiul.

Trebuia să țip... Doamnă, sunt și eu român... țipăt dezolant, jenant, cum adică român? Pierre ne-a explicat că aici n-ai încotro și-ți uiți identitatea națională. Nu mai ești nici român, nici bulgar, nici srilankez, ci cetățean al universului, o ființă fără nostalgii, fără atașamente, fără proiecte și idealuri fiindcă numai așa poți să-i plăci lui Nimeni. Trebuie să fii nimeni ca să-ți cunoști patronul. El nu e nicăieri, el e pretutindeni...

Într-o seară, când ne-am strâns toți în subsolul igros de unde se aude muzica sfâșietoare a negrilor ce cântă la barul învecinat, Pierre, îmbrăcat într-o haină de piele maronie, plăcut foșnitoare, total nefirească față de felul său general de-a arăta - căci uneori e chiar mai

premiul pentru proză

dan stanca

zdrențaros decât suntem noi - cu papion la gât, decorând cu aripile sale negre cămașa albă pe care o purta atunci, cu cizme înalte în picioare, decorate la rândul lor cu încrustații metalice, ceea ce voia să-l recomande ca pe un mare latifundiar, un cavaler al Andaluziei sau al altor provincii parfumate și senzuale ale Sudului solar, s-a așezat în fața noastră ca un profesor, mai mult, ca un maestru al cetei de neisprăviți străși colo din toată lumea și a început să peroreze: „Domnilor, s-a încheiat definitiv era totalitarismelor. Chiar dacă nu vă convine trebuie să știți că s-a încheiat și era statelor naționale, unitare, moștenire ridicolă a secolelor trecute. Lumea clasică și bătoasă, locuită de oameni care se credeau tari și puternici dar nu erau decât niște păpuși de carton sau jandarmi de hârtie, a fost aruncată la gunoi. S-a terminat cu priapismul și supremația bărbatului, cu mitul șefului care e șef și la birou, și în șant, și în pat, s-a terminat cu ce ați învățat la școală. Ați vrea să revină Stalin, Hitler, Pol Pot? Nu mai au ce căuta pe acest pământ. De acum înainte trăim prin noi înșine, fără nici un stăpân, fără nici o directivă, fără să dăm socoteală nimănui. Nimeni plutește deasupra noastră ca Duhul Sfânt deasupra apelor și ne lasă să ne corcim, să ne schimbăm sexul, bărbatul să ajungă femeie, femeia-bărbat, sexul de cauciuc să fie mai important decât sexul de carne, iar preotul, el, marele păstrător și distribuitor al tainelor, va ajunge un mic negustor de articole de artizanat, cruciulițe, iconițe și olițe, toate miniaturizate și ridiculizate. (fragment)

premiul pentru dramaturgie

olga delia mateescu

Spectatorul: Domnul cu ursul m-a-ntrebat dacă știi cine este el. Părea convins că trebuie să știi. Bunicii aveau lacrimi în ochi. Trebuia să spun ceva. Trebuia. L-am privit, l-am privit... începuse-și el să plângă. Ce să fac? Am spus că știu cine e. Cine?, mă întrebă gâfâind. Nenea Georgică, am răspuns, convins că numai părintele George care-mi citise din **Winnetou**, vara, într-un sat din Bărăgan, unde era îngropată mama, poate veni la mine cu un asemenea urs. Nenea Georgică, am mai spus, sărindu-i în brațe. E taică-tu, taică-tu, mi-au spus bunicii... De-atunci, tot așa în fiecare an. Venea cu un cățel sau mă lua cu taxiul la plimbare. În fiecare an mi se spunea: e taică-tu. (*Îi privește.*) Asta e. Dacă asta e, asta e! Așa că acum... stă la noi, că nu mai are bani de taxi. Da. Dar e foarte supărat, fiindcă nu știe de ce a trăit pe lume, zice că ce-a făcut el în viață a fost degeaba.

Baritonul: Asta-i lumea care ni s-a dat, fiule: unii-s lacomi și de bine, și de rău, iau tot, iar alții nici la întrebări nu pot răspunde pentru că, pasămite, au răspuns ceilalți pentru ei.

Spectatorul: Așa că de-asta... îmi tot trec

mie fel de fel de lucruri prin minte și nu pot să le spun.

Baritonul: Ai nevoie de alt public?

Spectatorul (*luminat*): Să știți că așa e. (*Bate în retragere.*) Poate. Adică, așa cred.

Baritonul (*ca un uru*): Un public care să aibă nevoie de ce-ai tu în minte, care să respire o dată cu tine.

Spectatorul: Nu știu. Oricum, altul. Altfel. (*Se repede brusc la Bariton.*) Te sărut, tată, eu plec din nou peste Ocean, ai grijă de tine. (*Șoptește.*) E bine? (*O tullește rapid în sală.*)

Baritonul: La revedere, fiule, și să nu ne uiți. A! Să nu uit formula de despărțire. (*În poză.*) Take care of yourself!

Spectatorul (*părăsește scena și se așază pe locul său, surescitat.*)

O voce din sală: Asta-i tot actor!

Alt spectator: Toți sunt de la teatru.

Baritonul (*către public*): Spectacolul nu s-a terminat. Dacă v-a plăcut, veniți și mâine. Va fi cu totul și cu totul altfel. Pentru că nu noi facem distribuția. Noi suntem tot timpul nemulțumiți de distribuție, înțelegi? Timpul fuge (*declamă*) „fugit irreparabile tempus“, iar noi suntem grăbiți, foarte grăbiți. A, să nu uit: trebuie să aplaudați: un actor (*arată spre Spectator*) a ieșit din scenă. Mulțumim. Și acum priviți-mi fața! Așa. Cu atenție: nimic nu e mai adevărat decât fața omului... pentru că nimeni n-o crede. E o replică dintr-o piesă. Nu mai știu care, poate asta de astă-seară... Și acum, doamnelor și domnilor, urcați pe scenă. Curaj. Nu e greu, un pas și ai pătruns în altă lume... (*Așteaptă.*) Nu mai vrea nimeni?

Olga Delia Mateescu

Ferma de struți

În funcție de seara respectivă, poate avea loc sau nu, la dorința publicului, un moment de improvizație cu spectatorii, condus însă de către Bariton, Tânăr și Tânără. La sfârșitul lui, atunci când nici un om din sală nu mai dorește să urce pe scenă sau dacă nu există plăcerea jocului, Baritonul va prelua conducerea.

Baritonul: Nu mai dorește nimeni să fie alături de noi? Foarte bine. Continuăm. (*Se ntoarce cu spatele la sală și cu gesturi ceremonioase invită pe ceilalți colegi în scenă.*) Pofțiți. Intrați. Sunteți bineveniți. (fragment)

Cititul și scrisul mi-a răsărit în minte după ce am publicat mai multe volume de **Teme** și n-am fost deloc sigur că am reușit în întreprinderea mea. Nu cumva, m-am gândit, tăind ultima burtă de chit, mă voi pomeni nu sub cerul liber al inocenței lecturii, ci sub un cer care nu este decât tot o bibliotecă? **Cititul și scrisul** ar fi urmat să fie o tentativă mai sistematică de a evada din pânțele balenei. Niște amintiri de lectură, în care cărțile vor fi așezate, în ordine, pe rafturile memoriei, începând cu cele din copilărie, și în care toate se vor privi într-o oglindă dublă: aceea a impresiilor naive din cele dintâi lecturi, și aceea a experienței de lectură pe care am dobândit-o ca profesionist. Cum se poate remarca, am făcut o jumătate de pas înapoi. Am renunțat să mai cred că e posibil accesul la acea inocență primordială, fără suprapuneri și falsificări datorate lecturilor ulterioare. Riscul de a nu fi sincer nu se poate evita. Mai ales că uneori nu mai țin absolut nimic minte din prima lectură. Altele, mai recente, sunt, în schimb, foarte vii. Prima s-a șters ca un perete de biserică peste care un alt pictor a

zugrăvit figuri noi. Palimpsest fermecător, dar irealizabil într-o formă pură. Probabil că ar trebui să am nebunia lui Hagienuş din **Scrinul negru**, care își scrie memoriile crezându-se Napoleon sau, cu mai mult umor, a lui Dick din **David Copperfield**, convins că în creierul lui au pătruns ideile lui Carol I, așa că scrie memoriile decapitatului, pe care, voind să le aducă la cunoștință lumii, le prefăce în zmee și le anunță în aer. Ce idee năstrușnică de

premiul pentru memorialistică
nicolae manolescu

comunicare! Înainte de a o pune eu însumi în aplicare, mă întreb dacă n-ar trebui să citesc de-a-ndoaselea cărțile care m-au format. Modelele, nu capodoperele, în legătură cu care împărtășesc părerea lui Gog al lui Papini. E problema celor care au lăsat în noi urme mai adânci sau mai superficiale. Cum spune Stingo, aproape strigând: „Melville, Flaubert, Tolstoi, Fitzgerald, oameni care aveau puterea să-mi sfâșie inima, să mi-o facă bucățele, și care, noapte de noapte, laolaltă sau pe rând, mă îndemnau să dau ascultare incomparabilei chemări de care și ei ascultaseră“. Pentru Stingo era vorba de a scrie, pentru mine doar de a citi. În rest, influențele acestea seamănă cu niște presiuni oculte pe care nimeni, în afară de noi, care le suportăm, nu le cunoaște cu adevărat. Numai noi putem să le povestim. (fragment)

O jumătate de oră mai târziu sunt acasă: pe postul Antena 1, la Tucă Show („sunt Marius Tucă de la Tucă Show“, se prezintă modest autorul emisiunii), Păunescu și Vadim discută despre... intrarea României în NATO! Păunescu e pro, Vadim e contra. „Cornele, spune Păunescu cu o voce de buhai, Cornele, e vorba de un ideal pentru care au murit părinții noștri în închisorile comuniste, Cornele!“ - „Și cum, Adrian, vrei să-i părăsim pe cei cinci milioane de români din Basarabia, pe frații noștri?“ - „Bine, Cornele, dar cum vrei să ne unim cu ei? Cum, concret? Și între timp să pierdem Trenul Istoriei?“ - „Am vorbit eu cu Putin, Adriene, și Putin mi-a garantat că...“ - „Te rog frumos, Cornele, lasă-mă să-ți explic, e un dialog, lasă-mă să spun doar o vorbă, nu mă distruge iar cum ai făcut ieri în Senat, când m-ai făcut pulbere...“ - „Ha, ha, ha, ai tu aerul unui om făcut pulbere, Adriene? Ha, ha, ha.“ Etcetera.

Obscenitate. Ce te faci când indignarea nu încapă în cuvinte? Când adjectivele nu mai ajută la nimic? Când asişti, neputincios, la spectacolul a doi rinoceri care se masturbează în public, la giumbușlucurile acestor castratori morali, la acest viol în masă al conștiințelor? Tâlhari ținând prelegeri despre cinste, pensionare de bordel arborând pudorile fecioriei, ucigași de popor român îngrijorați de soarta poporului român!

premiul pentru memorialistică
gabriel liiceanu

Între timp, băiatul Tucă transpiră din greu încercând să strecoare câte o propoziție, Vadim îl ia, mitocănește, cu „băi, Tucă“, în timp ce Tucă îi vorbește cu „dumneavoastră“. Când Tucă devine incomod, Vadim îl urechează scurt („să nu-mi faci mie pe avocatul americanilor!“) și îi aduce aminte că „are experiență mai multă decât ei“. „Da, poate înainte de '89“, mormăie cu obidă Tucă. Dar Vadim se face că nu-l aude, iar Tucă se sperie de propriul lui curaj și i se adresează de îndată cu: „domnule președinte“.

Lustrare. Cuvântul înseamnă „purificare“ și latinii îl foloseau la început în contexte religioase, având în vedere un ritual de purificare: în jurul obiectului impur, pângărit sau pângăritor, sacerdotul executa un dans purtând în brațe un animal destinat jertfei purificatoare. Apoi, cuvântul a trimis la „curățare“ în genere. *Agrum lustrare* însemna „a curăța ogorul“. Toate țările foste comuniste din Europa, cu excepția României (Cehia, prima), au promulgat legi lustratorii, care curățau „locul social“

(funcțiile publice) de persoanele pângărite și pângăritoare ale comunismului: activiști, securiști, intelectuali prostituți, asemeni lui Păunescu și Vadim în vremea lui Ceaușescu. La noi nu a existat așa ceva și de aceea obiectele urât mirositoare continuă să pută în public, put, iată, prin ecranul televizorului.

Dar de unde, în fond, îmi vine această încrâncenare? Răspunsul este simplu: pentru mine, cei doi nu sunt persoane, ci *maladii*, furuncule ale poporului român trecut prin comunism. Unui furuncul nu-i poate fi rușine că există. Ar trebui să-i fie, însă, trupului care îl poartă. (fragment)

Precepitând și, în consecință, eternizând *summa* experiențelor sociale și colective, cultura înseamnă ansamblul supraindividual de valori și semnificații, care, adaugă Spranger, „trăiește într-o societate efectivă ca un complex de funcții constituite în motivări obiective“ (**Probleme der Kulturmorphologie**). Astfel, faptul de a exista într-o societate efectivă, istoricitatea, prin urmare, imprimă expozeului de față caracterul de asimptotă la orizontala, dedusă și ea, a „tiparului“ cultural. Să convenim așadar: *clasicitatea* constituitivă romanității orientale, *vocația europeană* a acesteia s-au prefăcut cu timpul în formule ce rezumă (mai corect: exprimă) un destin istoric colectiv dar și coordonate din psihia carpto-dunăreanului, născută din dialogul celor două tradiții, de la un moment dat îngemănate - agricolă și păstorească. A nuanța, în acest context, aproape unanim acceptatul *echilibrul nativ* al românului poate părea, la prima vedere, un gest de idiosincrazie. Analiza imaginarului vertebrat, pe firul vremii, de culoare, cuvânt și sunet conduce la înțelegerea, în ultimă instanță, a modului de articulare a *kosmos*-ului românesc. În ce ne privește, vedem amintitul echilibru ca pe o tensiune, niciodată istovită, între caracterul *recuperator* și tendința, aspirația la *globalitate* a culturii noastre de-a lungul celor trei faze mari, respectiv arhaică, folclorică și modernă. Așa se poate explica faptul că *replierea* către sine, făcută nu gasteropodic, ci cu obstinația re-

argumentării izvoarelor etnice, lingvistice ș.a.m.d., și *expansiunea* (niciodată politică sau militară) în *logos*-ul trăit cu fervoare meridională ritmează specific această cultură amenințată cu provizoratul existenței, la răscrucea imperiilor vii sau moarte. Iată de ce, imperativul *rezistenței* și, corelativ, al *supraviețuirii* în ontic (**Miorița**) sau în istoric și estetic (**Meșterul Manole**) structurează imaginarul fiecărei epoci.

Între cele două dimensiuni există, îndrăznim s-o afirmăm, un echilibru mereu instabil, prezidat de *sentimentul tragic al istoriei*, ce ilustrează, parțial desigur, acel „nisus formativus“, invocată mai ales de către filosoful culturii. Dialogul, reiterat, dintre *natură* și *cultură* (instituit, paradig-

premiul pentru critica,
istorie literară

mircea muthu

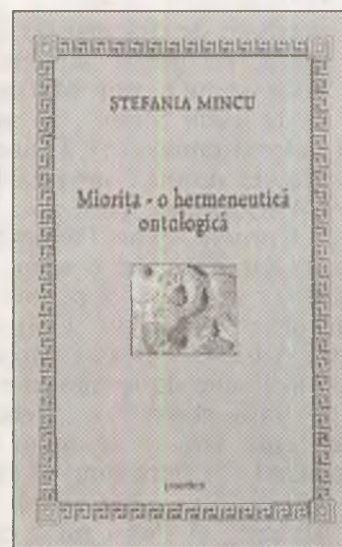
matic, de **Meșterul Manole**) sau „tensiunea creată de întâlnirea dimensiunii eternului (subsumată spiritului oriental - n.n.) cu cea a istoricului (derivată din spiritul occidental - n.n.) în conștiința românească“ și exemplificată de către Constantin Noica în **Ce e etern și ce e istoric în cultura românească** apar ca ipostaze ale numitului echilibru și componente ale sensibilității colective la vectorul Istorie. Ea precipită, sub raportul atitudinii, în lacrima nostalgică după o matrice spațio-temporală mitică (Eminescu, Blaga), dar și în „hazul de necaz“ al târgovețului Pann sau, mai târziu, Caragiale. Binomul „râsuplânsu“ (Nichita Stănescu) fixează un fel de a fi în timp și dincolo de acesta. Pe un asemenea traseu, unde închiderea alternează cu deschiderea stenică, enciclopedismul realizează periodice și necesare sinteze: el are (de la Cantemir, prin Heliade, Eminescu și Hasdeu, la Iorga, Călinescu și M. Eliade) valoarea unui indice de stabilitate, dar și pe aceea de lege a dezvoltării în salturi, cum spuneam, recuperatoare. (fragment)

Făcând o paranteză, ar fi bine să spunem că „aruncarea“ heideggeriană nu poate să nu ne trimită direct către „aruncarea în lănci“, pomenită în textele mioritice și - de ce nu? - și către aceeași aruncare, prezentă în ritualul zalmoxian raportat de Herodot. Nu există practic opreliște hermeneutică de a efectua această suprapunere, deoarece chiar modul de a gândi ontologicul fundamental este la Heidegger sprijinit pe vocabule curente ale limbajului, cărora li se dă demnitate speculativă. Tot în cele raportate de Herodot, trasul cu săgeți, în zeu, poate avea o complexă semnificație de comunicare și autocomunicare, precum și de „aruncare de sine“ către sine prin medierea zeului. Poate că ritualul pomenit avea în vedere acea tragere-aruncare în care omul se „înteste“ pe sine însuși, căci, spune Herodot, geții credeau „că nu există alt zeu decât al lor“, adică - posibil -, „zeul“ interior necunoscut, proiectat doar ca mediere în afară, cel care îi „aruncă în lume“, un fel de *daimon* transcendentalizat; mai precis, transfigurat. Posibil că gestul lor de slăvire a zeului era să tragă în ei înșiși, în acest fel mediat, „săgeata“ expresiei (să se autocomunice), să se „arunce“ în zeul care i-a „aruncat“ în „lume“, jubilând, desigur, adică proiectând-proiectul, aruncând aruncarea, jucând-o. *Actul sacru* era, destul de transparent, act de glorificare a „zeului-nostru“, a necunoscutului sacru care este în noi și ne aruncă din noi către noi-înșine. Tragerea cu arcul, aruncarea de sine peste foc, peste spade, un fel de sinucidere-simulacru, ju-

premiul pentru eseu
publicistică

ștefania mincu

bilatorie, putea avea sensul de „aruncare“ de sine în propriul zeu, pentru ca zeul să arunce-înapoi ființa, în deplină *comunicare*, oarecum provocatorie și tragic-jubilatorie. Actul, privit în portanța *temporalității* sale, era desigur, în felul său, act invocativ către zeu: aruncându-mă, îmi „omor“ zeul, îl trimit către el însuși concomitent cu semnificația exact opusă de a mă arunca pe mine (act sacrificial mimat) către mine însumi dinspre zeul meu care vine din mine într-un act specific de protenție-retenție a temporalității intrinseci a umanului. Cum se vede, această identificare instanțială are în ea ceva nedecelabil complet și ambiguu, așa cum momentele temporalității *Dasein*-ului sunt și ele imposibil de decelat altfel decât analitic. Ceea ce facem aici nu este decât o prospecție hermeneutică, cu scopul de a vedea mai bine timpul *Dasein*-ului mioritic. El însuși „se omoară“ pe sine clipă de clipă, aruncându-se permanent din sine (cel fost) către sine (cel prezent) pentru a-și spori magic, profan, puțința de a fi. Și azi se trag salve de tun cu prilejul unci mari sărbători

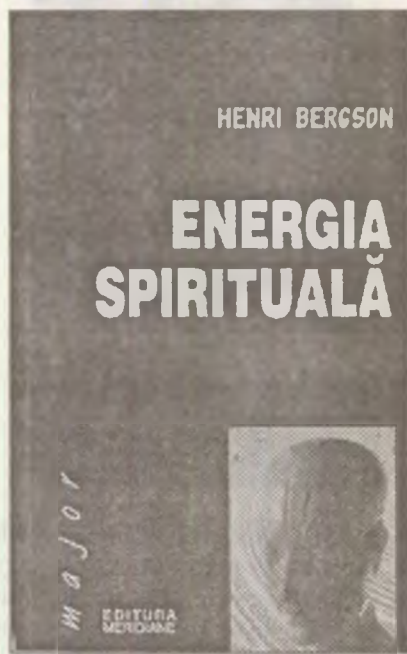

sau al schimbării anului, și credem că geții nu făceau altceva când trăgeau cu săgeți decât să-și sărbătorească zeul lor interior. Condiția „bună“, din punct de vedere al sensului temporalității *Dasein*-ului, este ca acesta să „moară“: să fie proiectat în trecut și concomitent să „reînvie“, adică să resimtă momentele proiectului aruncat ontologic căruia îi servește de fundal, pentru a le putea exprima și gestiona adecvat în lumea de semnificativitate în care trăiește - în cazul nostru, lumea pastorală. Numai în sensul acestei „bunătați“ globale a temporalității înțelese sintetic, nedecelabil, se poate vorbi mai apoi de o „bunătațe“ ontică a timpului, exprimată în textele mioritice ca „divinitate“ a lumii. (fragment)

Gândirea lui Bergson ne așteaptă în viitor și ne face semne din prezent. Din când în când ne izbim de el, dăm peste el, nimerim în el pe cele mai neașteptate dintre drumurile aventuroase pe care ne poartă pașii. Când gândirea și acțiunea, dimpreună cu societățile noastre, par a se închide, a ajunge în fundături, în pură repetiție, când recădem, compulsiv (ca în vis), în reducționisme (fie ele „scientisme“ sau „filosofisme“), când ne „destindem“ și când renunțăm la „efortul intelectual“, la adevărata „atenție la viață“, haloul virtual al gândirii bergsoniene ne face semne, își semnaleză urgența. „Există întotdeauna o aureolă de instinct în inteligență și o nebuloasă de inteligență în instinct“, scria G. Deleuze. Permanent, dar parcă tot mai des, ideile lui Bergson, intuiția ca *instinct* fundamental al omului, de pildă, completează pozitiv negativitățile și reducționismele noastre făcându-le să le regăsim, creatoare, pline de nou, acolo unde nu ne așteptam și mai ales în opusul, lor, în fostele lor obstacole învinse. Gândirea lui Bergson re-virtualizează ideal parțialitățile poate inevitabile ale actualizărilor noastre istorice. Când suntem prea „inteligenți“ ne aduc „aureola de instinct“, iar când ne complacem în barbarie, fac să pulseze o nesperată „nebuloasă de inteligență“. Cu

**premiul pentru traduceri
din literatura universală**

un Bergson în istoria gândirii recente, nu putem fi pierduți.

„... cărțile care ne descopereau ființa

bogdan ghiu

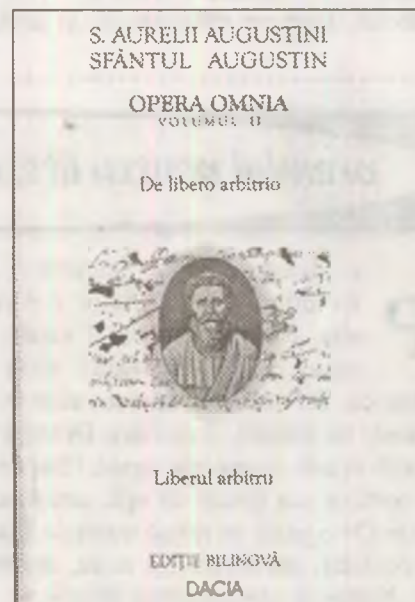
uitată și puterile sale au fost resimțite ca o renaștere, o eliberare de filosofie, și valoarea lor în această privință rămâne intactă. Ar fi fost frumos ca aceeași privire asupra originilor să se îndrepte apoi asupra pasiunilor, evenimentelor, tehnicilor, dreptului, limbajului, literaturii, pentru a găsi în ele spiritualul propriu, luându-le ca monumente și profeții ale unui om hieratic, cifruri ale unui spirit interogativ.“

Ce n-a apucat să facă aventurosul, optimistul, cutezătorul Bergson (care, în cartea de față, de pildă, nu se sfiește să înfrunte cu încredere și deschidere până și ceva ce noi, azi, numim „femomene paranormale“) vor face poate urmașii săi. Fie și doar erorile și derivate lor par a-i conduce inevitabil spre un bergsonism reiterant și itinerant, virtual. Mai mult, poate, decât de oricare alt gânditor modern, de Bergson nu avem cum scăpa. (fragment)

vasile sav

Intre gânditorii creștini ai secolului de aur al Patristicii, Sfântul Augustin este considerat Filosoful, prin excelență, iar atributul prin care este el particularizat este acela de platonician, sau, ceva mai lărgit, neoplatonician. Acestui atribut i s-a adăugat adesea, ca reproș, teocentrismul. Celor care li se alătură voit susținătorilor tezei reprobabile a teocentrismului augustinian și care mai bat încă monedă calpă în matrițele acestuia, li s-ar putea recomanda să recitească atent fie și numai mirificul elogiu al omului, din acest dialog (III, V, 12) și să se forțeze să vadă ei cam care pot fi limitele antropocentrismului și să de judece singuri dacă, în istoria culturii universale, poate fi găsit un mai echilibrat echilibru între teocentrism și antropocentrism. I s-a mai reproșat și i se mai reproșează, de asemenea, Sfântului Augustin, pesimismul. Or, atât cât mi-a fost mie datul să-nțeleg, pesimismul augustinian nu-i, în fapt, decât

numai și numai o energie eminentamente pozitivă, iar, în înțelegerea lui inefabilă, ar putea fi definit prin intraductibilul nostru dor, ca exprimând, aici, pietatea credinței, nostalgia, dorul absolutului Adevărului, Înțelepciunii și Iubirii, pietatea speranței, nostalgia, dorul viziunii, al vederii „față către față“ a nevăzutelor, pietatea iubirii, nostalgia, dorul deplinei iubiri, prin cunoaștere, a iubitorului iubit și a aproapelui coiubitor, iar, în apoi, perfecta charitate, nesațul exultanței beatitudinii iubirii și, dacă acesta poate fi propriu numit pesimism, atunci el este emblema oricărei filosofii idealiste. Dreptaceea, păstrându-mă-n aria transfigurativă a cutumei noastre chintesenzializatoare, cercând atent cu dintele caracterele cuvântului, riscându-l și spunând că Sfântul Augustin este Făt-Frumosul culturii latine a începuturilor de Ev Mediu și genitorul culturii occidentale moderne, sau, și mai apriat, Platon al creștinismului, nu fac nimic alta, decât că, asociindu-mă celor care au văzut și au demonstrat, în cultura lor, după ce au încetat să mai vorbească latinește, cu cărțile, în limba lor, pe masă, că doctorul

grației este, într-adevăr, ctitorul acestei culturi, transfer deocamdată, printr-o metaforă, demonstrația, până când vom avea și noi, dacă nu în întregime, măcar cele mai reprezentative scrieri din tezaurul său, nemasacrate de netrebnicia unora de-alor noștri, nici de criminala, deformatoarea de gând, de spirit și de spiritualitate, grosolana mistificare, cu știința sau cu neștiința, în limba noastră, pe masă, căci abia atunci se vor putea vedea rostul și temeiul demonstrației. Dar fi-va, oare, vreodată, acest *atunci*? (fragment)

**premiul pentru traduceri
din literatura universală**

Regretăm că nu am putut intra în posesia cărților **Între extreme**, Editura Dacia, semnată de Virgil Podoabă și **Mi se spune capucin**, tradusă de Emil Iordache, pentru a le adăuga, măcar prin fotografierea copertelor, în acest număr al revistei noastre.

Autoritățile comuniste din România au trimis în închisori și lagăre, din motive politice, 2.000.000 de oameni. Dintre ei, 200.000 au murit, executați după o judecată sumară sau supuși unui regim de exterminare, de o cruzime nemaîntâlnită. Alte mii de nevinovați (poate zeci de mii, poate sute de mii, nimeni nu va ști vreodată exact) au fost fie împușcați pe stradă, fie urcați cu forța în tren și expediați în URSS, unde li s-a pierdut urma.

Cum au fost aleși toți acești nefericiți din masa de cetățeni români pentru a fi distruși, fizic sau moral? S-au invocat, la vremea respectivă, diferite criterii. Privind însă acum faptele dintr-o perspectivă istorică ne dăm seama ce anume a contat. Unii au fost luați la întâmplare, ori de câte ori reprezentanții autorităților au intrat în panică, și au vrut să intimideze populația. Cei mai mulți însă au plătit, cu libertatea sau cu viața, pentru că erau cinstiți și demni, inteligenți și cultivați, harnici și bine situați în societate, constituind un termen de comparație - incomod ca un denunț - pentru impostorii aduși la conducerea țării de forțele de ocupație.

Această acțiune criminală sistematică, asociată cu plecarea din țară a numeroși oameni de valoare, a avut un efect catastrofal, care ne influențează și astăzi în

premiul pentru dicționarele ediții critice

cicerone ionițoiu

panții sovietici și de complicii lor din România, grupați în partidul comunist și în Securitate.

Este foarte important să știm ce ni s-a întâmplat. Din nefericire, însă, nu prea știm. Alte popoare își inventariază, cu minuție vindicativă, victimele actelor de opresiune din trecut. Noi, deși am fost supuși unui adevărat genocid, trăim nepăsători exclusiv în prezent, surzi la vaierul celor două milioane de compatrioți ai noștri de acum câteva decenii, pe care îi întemnițăm astfel încă o dată într-o sumbră și friguroasă amnezie națională.

Dicționarul cu titlul **Victimele terorii comuniste**, din care publicăm acum al doilea volum (vor fi în total douăsprezece) reprezintă, alături de Asociația Foștilor Deținuți Politici din România, revista „Memoria“, serialul TV **Memorialul Durerii** și Muzeul Victimelor Comunismului de la Sighet, una dintre puținele forme de luptă cu uitarea generală. (fragment)

premiul pentru literatură pentru copii și tineret

Pe „calea de bârne“, stejarii și fagii își întind crengile de pe o parte pe alta, formând un tunel verde, prin care razele soarelui abia pot pătrunde. Ici-colo, se zărește câte o pată rotundă de lumină. E răcoare. Drumul croit pe sub munte șerpuiește agale, tăiat de câte un pârâiaș sau firicel de apă, strecurat din izvor. De o parte se ridică muntele Totoiul, de cealaltă, jos de tot, se aude, din loc în loc, bolboroseala apei prin pietriș.

Înainte prin acest tunel în pas de plimbare. Stau pe spatele lui Ardenez ca într-un fotoliu și mă țin cu mâinile de coama albă. La început, am stat țepăn, îl strângeam cu genunchii și eram concentrat să nu cad pe spate, până mi-am dat seama că eu trebuie să mă acomodez pasului lui, să mă las în voia mișcărilor lui. De toate mi-am dat seama, când Ardenez a trecut peste un mic șanț; era să cad din spatele său, eu, marele călăreț! Am fost așa de concentrați la începutul călătoriei noastre, că amândoi tăceam.

Păsările treceau deasupra noastră în zboruri scurte, ascunzându-se apoi între frunzele copacilor. O veveriță ne urmărea, sărind din creangă în creangă. Știam că în pădure stau ascunși mistreții și căprioarele, cerbii și lupii, iar pădurea cea tânără este

doina cetea

plină de fazani. Ce păsări frumoase sunt fazanii!

„Calea de bârne“ se termină în coasta altui deal, mai mic decât Totoiul, are numai șapte sute de metri. De fapt, nu se termină, ci se bifurcă în două cărări: una care duce spre Câmpul Bivolilor și alta care duce spre Poiana Florilor. Ne-am oprit să alegem drumul.

- Ardenez, pe care drum vrei să mergem azi?

- Mi-e cam sete. Deci, s-o luăm pe drumul pe care vom găsi și un izvor cu apă bună de băut.

- Izvorul există doar în locul în care se reîntâlnesc aceste două cărări. Va trebui să trecem fie prin Poiana Florilor, fie prin Câmpul Bivolilor; dăm din nou de cărarea sau mai bine zis drumul căruțelor și, de la acest drum, pe o potecă, ajungem la un izvor, care se numește Fântâna Cerbilor. Din el beau apă și oamenii, și animalele pădurii.

- Tu ai văzut animalele în pădure? întoarse Ardenez capul spre mine.

- Am văzut iepuri, veverițe, căprioare; dar n-am văzut mistreți, cerbi și lupi.

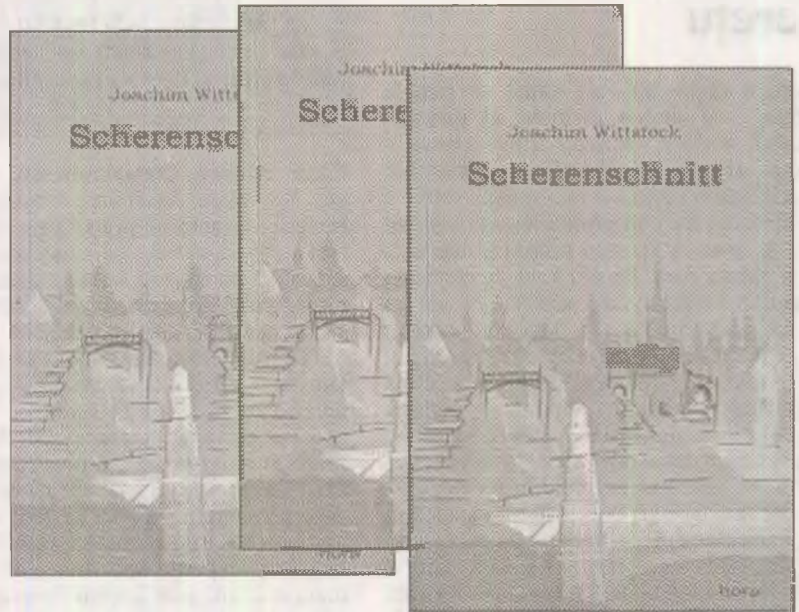
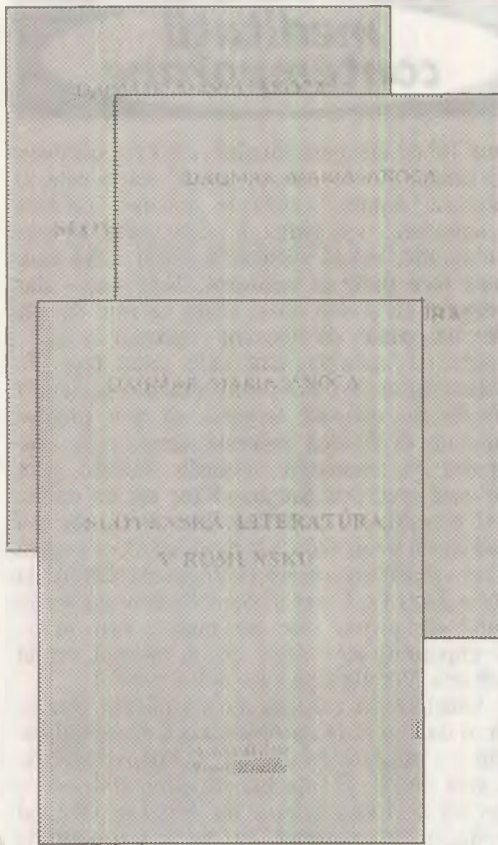
Căutând într-o zi ciuperci, am găsit un corn de țap cu patru ramuri. Mai întâi am crezut că-i o creangă uscată, apoi, când m-am uitat mai bine, am descoperit că, de fapt, este un corn de țap. L-am căutat și pe celălalt, dar cine știe unde, în ce loc s-a pierdut. L-am dus acasă și l-am pus pe perețe. Îmi place să-l privesc și să-mi amintesc de momentul când l-am găsit. Altădată, am dat peste o parte din scheletul unui animal. N-a fost greu să-mi imaginez ce s-a petrecut... Ce pândă... ce urmărire... ce luptă... ce final...

Am ajuns în Poiana Florilor. Soarele ardea mai puternic. După răcoarea pădurii după umezeala frunzelor de lângă pârâiașe iarba era moale și caldă; garofițele din pădure se așterneau la picioarele noastre ca un covor. (fragment)

premiu pentru literatura minorităților naționale

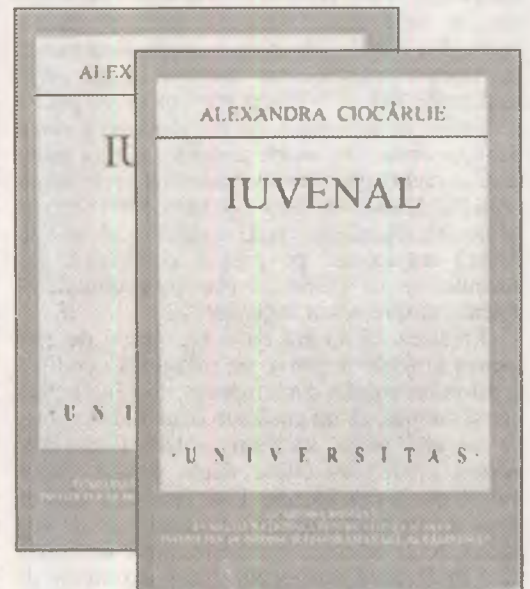
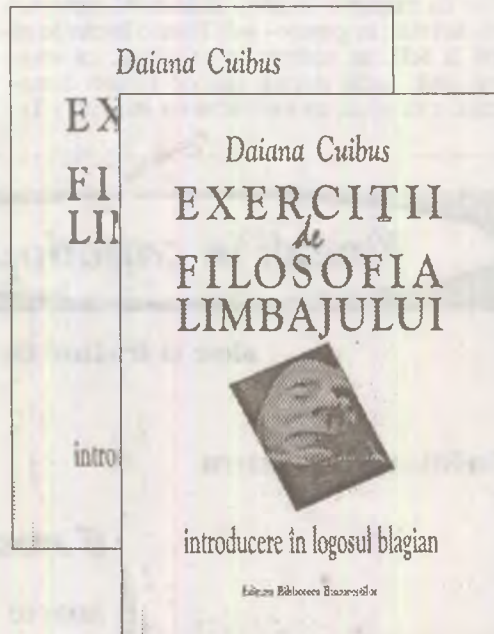
Dagmar Maria Anoca - Slovenska literatura v Rumunsku
Joachim Wittsock Scherendchnitt - Silueta

secțiunea debut

Alexandra Ciocârlie - Iuvenal
Daiana Cuibus - Exerciții de teoria limbajului. Introducere în logosul blagian.

Virgil Podoabă - Între extreme
Eugenia Țarâlungă - Mici unități de percepție (Premiul Fundației „Laurențiu Ulici“)

premiul pentru traducerea literaturii române în străinătate

Darie Novăceanu, Tristan Tzara, Poemas rumanos
Florica Madritsch-Marin, Nichita Stănescu - OMAG
Ileana Scipione, Sandra Popescu Y Duma, Tudora Șandru Mehedinți,
Vintilă Horea, El fin del exilio - Cuentos de juventud

premiul pentru diplomație culturală

Emil Ghițulescu, Allama IkbaL and
Mihai Eminescu a surprinsing resemblences

diploma pentru jurnalism cultural

Lucia Negoită
Liviu Grăsoiu

ion crețu

Pentru o clipă am fost tentat să trec la editor - al doilea element al patrulaterului scriitor, editor, critic, cititor - după articolul plin de amărăciune dedicat scriitorului (român) ca "verigă slabă" a acestui pătrat. Cred că, în principiu, am spus tot ce aveam de spus în această privință, mai ales că nu o fac prima oară. Pentru a nu da impresia însă că sunt un cusurgiu fără pereche, că mă las tentat să văd lucrurile prea în negru, că exprim un punct de vedere prea personal și, deci, discutabil, m-am hotărât să mai întârzii o clipă asupra acestei chestiuni, supunând atenției cititorului și alte opinii asemănătoare, dacă nu chiar mai critice decât ale mele la adresa situației actuale, deosebit de grele, a scriitorului. Unele dintre aceste luări de poziție au apărut în paginile „Luceafărului“, altele în alte publicații.

Iată, de pildă, ce crede Gabriel Chifu, printre altele, în tableta sa, **Rezervația** apărută în „Ziua literară“, nr. 57: „Cert este că, pierzându-și publicul, literatura română, scriitorul român și-a pierdut și puterea. Cel puțin puterea imediată, aceea de a influența societatea momentului. Scriitorul nu este pentru contemporanii săi nici model, nu este nici călăuză, nu este nici sfătuitor respectat pentru opiniile sale. Nu este nici chiar un rebel a cărui insurgență provoacă panică ori măcar neliniște, căci amenință să arunce în aer sistemul adormit, împietrit. Nu este nimic din toate acestea. Este doar un marginal împins (neconținut, până când..?) din ce în ce mai spre margine, un marginal ignorat ori chiar disprețuit.../ Poate este o exagerare impresia mea că astăzi literatura română se află într-o rezervație. Nu o rezervație naturală (locuitorii dintr-o rezervație naturală sunt feriți de primejdii; fragili și prețioși, aceștia sunt ajutați să supraviețuiască, sunt înconjurați cu grijă, sunt protejați), ci o rezervație pur și simplu. O rezervație ca a pielor roșii. Ca ghetourile venetiene și, apoi, din cel de-al doilea război mondial. O rezervație - un spațiu închis unde majoritarii îi aruncă pe anumiți minoritari într-un jalnic simulacru de viață, lăsându-i să se sfădească tragicomic pe premii și ierarhii minuscule, să se sfășie în van și, eventual, să discute despre sexul îngerilor.“

Precizez că nu am făcut o colecție de asemenea articole negative pe marginea condiției scriitorului român contemporan. S-a întâmplat, pur și simplu, să-mi cadă sub ochi. Mărturisesc, pe de altă parte, că (din motive financiare, printre altele) nu citesc decât puține, foarte puține publicații literare. Este foarte posibil ca acest tip de părere să fie contrabalansat de alte păreri, total diferite, optimiste, pline de încredere în destinul scriitorului într-o economie de piață (funcțională). Este posibil, dar puțin probabil. Scriitorii care o scot la capăt din scris îi numeri pe degetele unei mâini. Situația este generală. Chiar și în cazul celor care sunt productivi aportul financiar din scris la bugetul casei este neglijabil. Unii dintre acești literați au „intrat în sistem“, au prins gustul banilor, și-au făcut planuri în afara literaturii (mașină, apartament, vacanțe în țări calde etc.) Asta înseamnă, adoptând un limbaj pragmatic, să intri în rândul lumii. Ceilalți - dumnezeu cu mila!

Punctul de vedere exprimat de Gabriel Chifu se regăsește în texte semnate de Bogdan

Îndepărtarea de carte (scriitorul)

„Stăm rău, foarte rău, domnule!...
Statul nu vrea să se gândească!...“
„Reforma trece, năravurile rămân.“

Caragiale

Ghiu, Mircea Constantinescu, Mariana Criș etc. Nu insist. Aș spune, totuși, că există publicații literare mai preocupate de situația politică a țării decât de cea materială a scriitorimii, asta însă nu dintr-o viziune dialectică a lumii, ci pentru simplul motiv că scriitorul este bine să fie neapărat un "opozant".

Departate de mine gândul de a polemiza cu Gabriel Chifu. S-a văzut din însemnările mele anterioare pe această temă că mă situez pe aceeași parte a baricadei cu domnia sa, cât privește *situația* scriitorului român în ziua de azi. Dacă, totuși, aș menționa un element divergent, atunci acela ar ține de formularea gramaticală impersonală a opiniilor. Dacă este adevărat - și este adevărat - că scriitorul *este* marginalizat, *este* împins în pragul disperării, *este* închis într-o rezervație, nu este mai puțin adevărat că această situație, după umila mea părere, se datorează scriitorului. Înainte de '89, literaturii avea putere datorită sistemului comunist. Într-o lume care se autoconsidera perfectă, o voce autorizată, cum era cea a scriitorului, putea produce seisme. Soljenițin este doar un exemplu. În afara sistemului comunist (dictatorial, în genere - sub Franco lucrurile au stat la fel), un scriitor nu contează, ca voce, mai mult decât oricare individ (într-o democrație autentică, un individ = un individ!) Te-

meditații contemporane

renul lui de afirmare rămâne, cred eu, exclusiv cel literar. Acolo este el acasă, acolo este el puternic. Astăzi, există o opoziție politică recunoscută, ca parte a sistemului politic democratic, există societatea civilă - din care poate face parte și scriitorul, dacă vrea - dar scriitorul nu-și mai poate aroga meritul de a fi lider de opinie, de opozant (opozant la ce? - puterea și opoziția sunt cele două fețe ale aceleiași monede). Scriitorul român și-a pierdut puterea nu datorită faptului că și-a pierdut publicul, ci fiindcă sistemul democratic este capabil să absoarbă șocurile sociale prin mijloace specifice. Stephen King are un public egal numeric cu populația României, dar nu cred că i-a venit vreodată în minte să se creadă altceva decât un scriitor profesionist. Diferența dintre John Le Carré și Saul Bellow nu stă în faptul că primul are un public mai mare, incomparabil mai mare decât ultimul, ci în calitatea literaturii pe care o fac cei doi.

Obişnuit să trăiască în apropierea Puterii (ținut de Putere în apropierea ei), scriitorul român s-a obișnuit cu gândul că Puterea trebuie să stea drepti în fața lui. Modelul l-au oferit acei scriitori care înainte de '89 și-au câștigat prestigiul de opozanți. Ei au fost urmați de scriitori a căror voce nu s-a auzit înainte de '89, ba chiar, dacă faci un minim efort de imaginație, îți dai seama, cât se poate de clar, judecând după trecutul lor, că dacă n-ar fi fost Revoluția, ei ar fi îngroșat rândurile Puterii comuniste. Coteriile de dinainte de '89 nu doar că au supraviețuit, dar au devenit mai puternice, pe criterii nu numai politice, cât și economice. Ele sunt cele care fac jocurile în spațiul literar - ca să mă refer doar la el. S-a văzut și la decernarea premiilor Uniunii de anul acesta.

Poezii în capodopere

alese și traduse de **grete tartler**

Christian Morgenstern

E noapte...

E noapte
Inima mea vine spre tine,
Nu mai rabdă,
Nu mai rabdă să fie cu mine.
Se așază pe pieptul tău
Ca o piatră în undă
Și se scufundă,
Către a ta se scufundă.

Acolo abia,
Acolo liniște se făcu
Pentru ajunsa pe prundul
Veșnicului ei Tu.

Omul care face ciomegele să cânte

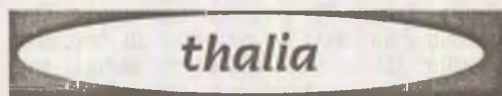
maria laiu

Este onest. Este modest. Este nespus de talentat. Crede că muzica de teatru trebuie să devină personaj și să se exprime în voce. Socotește că sunetul este o parte importantă a spectacolului și trebuie să se audă liber, *neîngrădit* în benzi magnetice sau alte scule sofisticate. Este un împătimit cercetător al folclorului românesc. Și-a petrecut o bună parte din viață "pe teren" (adică, la sat), acolo unde se naște cu adevărat armonia. Muzica sa de scenă va avea întotdeauna inflexiuni ciudate, pentru că vine din rădăcinile ființei noastre. De fapt, Iosif Herțea este un fel de magician al scenei, care "absoarbe" creația regizorului, creația actorilor, până când sunetele par să se nască singure din el, se revarsă pe scenă, *înbrăcând* spectacolul într-o haină excentrică.

Își petrece timpul la repetiții, stând, discret, într-un fotoliu din primele rânduri. Urmărește cu aviditate ceea ce se întâmplă pe scenă, notându-și conștiincios totul în foile pe care le ține pe genunchi. Numai că notițele sale nu conțin litere, ci note muzicale. Din când în când, intervine cu rugămintea timidă de a-i fi îngăduită o sugestie. Către sfârșitul trudei, când spectacolul aproape s-a luat ființă, începe să alătească muncă: aceea de a-i convinge pe actori să mănuiască celor mai ciudate instrumente de scenă, pentru că nu le sunt familiare) poate și trebuie să le aparțină în exclusivitate. Fără nici un ajutor, fără bandă, fără minidiscuri, fără alți instrumentiști. Le explică în detaliu ce sunt și cum se folosesc instrumentele (sale)

muzicale. Li se dă răgazul să se acomodeze cu ele. Sunt tobe imense, ocarine, dube, fluier de diferite dimensiuni, dar și talangi, toacă, niște "ciomege" și niște "bețigașe" ce pot deveni glăsuitoare... Artiștii se apropie de aceste "obiecte cântătoare", care cu sfială, care cu neîncredere, care cu îndrăzneală. Trece un timp până când sunetul se naște fragil, apoi devine tot mai puternic, "invadând" scena și sala.

Iosif Herțea nu crede în perfecțiune. Crede doar în posibilitățile uluitoare ale ființei umane de a comunica prin muzică. Dar muzica sa nu este întotdeauna "armonioasă", pentru că fiecare sunet trebuie să exprime o stare, să

potențeze dramatismul unei scene, să atenueze o greșală de interpretare. Pentru aceasta, însă, e nevoie să se nască "pe viu", chiar în timpul reprezentației.

Povestesc toate acestea, în urma unei experiențe unice pe care am avut-o și cu care voi rămâne peste timp: am asistat la repetițiile spectacolului cu **Prăpăstiile Bucureștilor**, după Matei Millo (regia: Ada Lupu, Teatrul "Nottara"). Mai apoi, i-am văzut spectacolul **Gândacii**, după S.I. Witkiewicz (regia: Tompa Gabor, Teatrul "Radu Stanca" din Sibiu), în care sunetul înseamnă mai mult de jumătate din izbândă. Acolo, însă, trupa i s-a supus cu desăvârșire, iar rezultatul a fost pe măsură. Cele mai stranii obiecte deveneau cântătoare, ba chiar și personajele dintotdeauna visate de compozitor. Dar muzica lui Iosif Herțea nu e

Iosif Herțea

numai instrumentală. Orice actor, chiar și afon, trebuie să cânte. E totul numai o înălțuire de sunete care te scoate din minți, pătrunzând adânc în cugetul tău și rămânând pentru întotdeauna acolo. Devine și muzica ființei tale.

Iosif Herțea a colaborat cu mai toți marii regizori ai țării: Silviu Purcărete, Cătălina Buzoianu, Alexandru Tocilescu, Mihai Măniuțiu, dar și cu unii aflați în plin avânt creator: Ada Lupu, Vasile Nedelcu. Își aduce mereu aminte de începuturile activității sale, alături de marele pedagog Cătălin Naum, la Pod. Vorbește despre toate experiențele sale artistice ca despre ceva fără de seamă de important. Noi, însă, îl uităm adesea. Muzica abia de este pomenită în cronici. Școlile de teatru nu dau nici un fel de importanță domeniului, devreme ce n-am auzit să se fi apelat la acest maestru pentru vreun curs, sau măcar pentru vreun atelier de vară. Actorii se tem chiar de disponibilitățile pe care le au pentru a face muzică, iar regizorii se mulțumesc cu CD-uri și benzi magnetice oferite de compozitori mai puțin pretențioși... Și așa se întâmplă că spectatorii nici n-au de unde afla ce minuni poate face acest om, prea onest, prea modest, prea talentat pentru un veac bezmetic, în care sensibilitatea se află pe cale de dispariție.

In miez de caniculă halucinantă, când și aerul parcă s-a topit, cinematografia românească dă semne de uluitoare vitalitate. Un proiect ca o explozie de primăvară în plin deșert cinematografic, cu rălcevi și scenarii nesfârșite între CNC, maiarii filmului românesc și protestatarii noului CNC, creează impresia că ceva „ni se pregătește” (vorbă lui Gheorghe Dinică din **Patul conjugal**). Dar despre ce este vorba? Inventivitate, imaginație, originalitate, gândire liberă, lipsa oricăror prejudecăți, un mod agresiv de a aborda publicitatea unui film încă nenăscut, o chipă de oameni foarte tineri decizi să facă val și pulbere organismele înțepenite din

Un proiect care va „dinamita” amorțita cinematografie românească

irina budeanu

critică și tânguitoare, de a sparge canoanele filmului românesc. **Project W** este în fază de proiect, pentru că, deocamdată, echipa a pornit la o ofensivă fără precedent până în momentul de față în cultura română. Ei se luptă să strângă 307.000 de euro - atât este nevoie pentru un scurt-metraj de zece minute, dacă vrei să-l realizezi după cele mai înalte standarde cinematografice - și au găsit o formă ingenioasă, prin sensibilizarea susținută și persuasivă a societății civile, a mass-media și a autorităților din CNC. Mihai Păcurar, scenaristul și scenograful filmului are convingerea că **Project W** este filmul de care publicul are nevoie. „Un film plin de suspans, acțiune năucitoare, comedie, dragoste și mult umor. Este practic viața a 7 oameni, în intervalul orar 7:00-9:00”. Dorin Stana nu are nici un fel de inhibiții în fața cinematografiei americane: „Mijloacele de expresie folosite sunt diferite de cele utilizate până acum în cinematografia românească, se apropie de post-modernism și conține unele efecte speciale în genul filmului **Matrix**. Din clipa în care vom strânge banii, filmul va fi gata în patru luni” - ne-a spus tânărul regizor. Dar cine sunt protagoniștii ambițiosului proiect? În primul rând, marele actor Marcel Iureș, care susține acest demers cinematografic, fiind convins că el va schimba modul

nostru de a gândi cultura. E timpul să vedem cultura ca pe un produs - este adevărat, „înalt” estetic - ce trebuie vândut în cele mai bune condiții și cumpărat pe o piață concurențială, vie, al cărei scop este performanța. Dacă vechea zicală „Dați un leu pentru Ateneu” este acum auzită tot mai des în te miri ce situații, în cazul filmului **Project W**, ea își are rostul. Alături de Marcel Iureș veți descoperi în distribuție câteva nume care cu siguranță vă vor stârni uimirea. Fotbalistul Bogdan Stelea, fotomodelul Anna Lesko, fiica lui Mircea Dinescu, Irina, studentă în anul II la UNATC, vor juca împreună cu actorii Florin Piersic jr., Daniel Popa și Gabriel Spahiu. Să sperăm că **Project W** nu va rămâne doar în stadiul virtual și căt de curând, societatea civilă va reacționa, iar CNC-ul nu se va preface că sprijină debuturile fără să iasă în mod concret la „Înaintare”. Poate că celebra formulă a lui Gabriel Liiceanu, „Încremenirea în proiect” - simptom comun pentru mai toate domeniile activității scoiale de pe la noi -, va fi o dată pentru totdeauna infirmată de lansarea „la apă” a **Project-ului W**.

arta filmului

cinematografia românească. Și toate acestea poartă numele de **Project W**, inițiat de regizorul Dorin Stana. Un nume de care probabil ați auzit prea multe. El este absolut al UNATC de doi ani, s-a remarcat în facultate, iar pelicula sa prezentată la examenul de licență - **Cădere liberă** - a fost distinsă cu premii importante la Festivalul de la New Orleans și de la Montreal. De altfel, Dorin Stana este primul român al cărui film a fost electat, anul trecut, pentru competiția Oscarurilor. Acum s-a hotărât să realizeze cel mai ambițios film postdecembrist, o replică la rețetele de succes hollywoodiene, inteligentă, plină de umor și efecte speciale. Pur și simplu are ceașcă îndrăzneală, în România noastră mio-

Păunescu reloaded

Acum vreo două săptămâni vă promiteam că o să-l serbăm și noi, în stilul nostru, la mica noastră rubrică, pe marele bard al neamului românesc, Adrian Păunescu pe al său nume, carele a ajuns la onorabila vârstă de 60 de ani. Cum vreau să fiu prima care îl omagiază (și dumneavoastră alături de mine), astăzi o să scriu despre domnia sa. Nu înainte de a-i ura „La mulți ani și tot înainte cu cărțile“. Cele „60 (și ceya, mai exact 60+9) de poezii“ au fost scrise între 25 și 26 mai 2003. Fiecare poezie are - de ce mă miră?! - 6 versuri. Iar volumul este tipărit într-un tiraj limitat (!) de 360 de exemplare, numerotate, toate purtătoare de autograful marelui Păunescu. Tiraj limitat (doar prima ediție) de 360 de exemplare? Suntem avertizați că și următoarea ediție tot pe atât o să aibă. Acum țin să-i spun domnului Păunescu că sunt cărți care ar merita cu adevărat cel puțin 300 de exemplare, dar nu trec de 200. Volumul cu pricina se cheamă **Eminamente** (Editura - normal - Păunescu&Fundatia Iubirea&Fundatia Constantin; redactor, tehnoredactor și copertă - la fel de normal - Andrei Păunescu; postfață - la fel de normal - Andrei Păunescu; normal este și să vină în curând Ana Maria Păunescu și să cânte din poeziile lui tac-su, iar tac-su să recite, cu vocea-i de bard. Abia așteptăm).

Având în vedere că poeziile din **Emina-**

mente au fost scrise, într-o noapte (adică între 25 și 26 mai), e explicabil aerul stătut, de cearșaf transpirat care le străbate. În tocana de sentimente înălțătoare (știți dumneavoastră care, iar dacă nu vi le amintiți, vi le amintesc eu: iubirea de patrie, compătimirea Basarabiei, lălăielile despre dragostea părintească), domnul Păunescu a presărat și câteva emoții mai profane. Adică-telea a stat domnul Păunescu pe scaun, la dințar, și l-a mișcat un gând. În urma hurducăielii, a ieșit un poemuț zglobiu, în care domnul Păunescu ne propune un nou erou popular. Chiar i-am sfătui pe autorii manualelor să aibă în vedere poemul **Călător în gura lumii** al domnului Păunescu, cu care ar putea înlocui plictisitoarea baladă „Toma Alimoș“: „Dinții de lapte, din icoane,/ N-or să cadă, teamă nu mi-i./ Prin urgiile dușmane./ Vom găsi lumina mumii./ Constantine Găucane,/ Călător în gura lumii“. După ce a comis ditamai capodopera, domnul Păunescu a deschis televizorul. Când, acolo, ce să vadă? Un vajnic luptător, chinuind un balaur. Vajnicul luptător se cheama Doroftei, iar balaurul cel rău cum s-o fi chemând. Domnul Păunescu nu a mai avut timp să se informeze, pentru că scăpa poemul. De teamă că ar fi putut să-l piardă, s-a grăbit să-l immortalizeze. Grație inspirației sale, îl putem citi și noi: „Istoria arată felul cum ni-i./ Atunci când ne încearcă umilinți,/ Strigăm justițiar, clamăm fierbinți./ Ieșim plângând,

din marmura columnii./ și, regăsind dreptatea din părinți./ Intrăm în ring, spre a lupta cu pumnii“ (**Doroftei**). Acum, sinceră să fiu, nu prea am înțeles de ce parte vrea domnul Păunescu să lupte. Nici nu e așa de important. După ce a trecut pe la dințar, după ce s-a plictisit la televizor, domnul Păunescu a dat o fugă și pe la cimitir. Doamne iartă-mă, de morți numai de bine! Numai să nu-i cânte Păunescu: „Culorile ți-au fost mereu cco/ și-ai dus un curcubeu într-o căruță./ Părea că moartea, din respect, te cruță/ și, fără să mai mori, te naști din nou./ dar te-ai retras în ultimul tablou./ La tine-n semnătură, Piliuță“ (**La moartea lui Piliuță**). Haideți, domnule Păunescu, fiți serios, îl puneți să rimeze pe Piliuță - Dumnezeu să-l ierte! - cu o căruță?! Puțintică decentă, stimulabile, puțintică decentă! Cel mai tulburător ciclu de poeme din **Eminamente** este, de bună seamă, cel intitulat **Prizonierii de război**. O poveste de pe vremea lui Pazvante, lacrimogenă ca un film indian (și recomandăm domnului Păunescu setul de televonele indiene de la Antena 1), cu niște prizonieri de război care se întorc la vatră (adică în sat), unde își găsesc nevestele măritate cu alții și pun de un bocet în grup. Pe deasupra, bocancii sunt grei, rănile deschise, deci durerea e uriașă: „în trup i se desface iarăși rana./ Bocancii gloduroși atârnă, grei./ La piept îi lacrimiază trist icoana./ Peste un maldăr inutil de chei./ «Nevastă-mea s-a măritat, sârmana./ Copiii ei nu sunt copiii mei“ (**Prizonieri de război (3)**).

Corina Sandu

corina_sandu2003@yahoo.fr

„Un studiu masiv al neadevărat de prolificului Roy Porter (**Enlightenment, Britain and the Creation of the Modern World**, Londra, Allen Lane, The Penguin Press, 2000), publicat în Londra mileniului, a postmodernului Dom ce cheamă la reconsiderări arhitecturale încă văzut din avion și a enormei roți de bălci, *the London Eye*, insolentă inserție de realism

citate surescitate

magic postmodern sfidând amintirile regale ale malurilor Tamisei, pune chestiunea frontal: suntem copiii Iluminismului și este normal să ne preocupe identitatea părinților noștri. Avem și nu avem o ascendență sigură, totuși. Pentru că, în pofida tradiționalei opinii că Franța patronează raționalismul emancipator, oțiosul lux urban și dinamica «lumii noi» a artelor profesionale, Anglia - devenită o falnică Marea Britanic - este, în fond, măsura modernității și a postmodernității noastre.“

„În fundal, inepuizabile șicane completează, în timp, un șir de reprobabile configurări imagologice anglo-franceze: fuga cea rușinoasă, fie că sănătoasă, este *filer à l'anglaise* la Dover, dar *to take a French*

leave la Calais, englezii și-au decapitat regele, cu mai multă impaciție istorică, încă de la mijlocul secolului al XVII-lea, lăsând vecinilor de dincolo de ape delicii desăvârșirii traumei, aproape un secol și jumătate mai târziu, apele înșele sunt *the English Channel*, văzute de pe insulă, dar *La Manche*, de pe continent, ba chiar jenantul *mal français*, cu nebuniile saloarde în cârcă, devine *le mal anglais*, adică manie a eficienței mercantile, în țara de vânzători de prăvălie pe care o persifla Napoleon, după uimirea plină de respect a lui Voltaire...“

„Aria interesului său științific se întinde de la minuțioase radiografii ale epocilor/perioadelor în care în mod

obișnuit ducăm cu beneficiu didactic un *continuum* difuz, la «portrete» executate de istoria noastră inevitabil contingentă oricăruia dintre universalile umane - miros, frică, pudoare, aroganță, supunere, lăcomie și alte asemenea calupuri somato-socio-culturale -, până la preluări c anvergură, în care o *istorică metamorfoză culturală* ni se revelă drept răspunzătoare de complicata țesătură care ne constituie. Este și cazul de față: **Iluminismul sau/calume(a) modernă**. Greu de decelat sunt înșeși firele ce compun «portretul» autorului: studios al mentalităților sat istoric al ideilor, analist al culturii sat filosof al științei, teoretician al «medicină sociale» sau observator al practicilor efectiv prezente în proiecte melioriste precum impresionantul proiect iluminist?“

„În grila omologată de istoriografie dar, mai ales, de studiile *dixhuitiémiste* hibrida expresie confirmă opinia c: secolul modernității clasice este jumătat *franțuzit*, jumătate *francez*! - «materia: studiului nostru capătă un plus de relativ precizie...“

(**Mihaela Răngelescu Irimia**

„Secolul 21“

Un răspuns pentru...

„maestrul“ din Rușii de Vede

Stimate
domnule Marius Tupan,

Regret că un articol publicat de scriitorul Anghel Gâdea, în nr. 22/2003 al revistei „Luceafărul“, în legătură cu ultima mea carte, **Introducere în istoria culturală a județului Teleorman** (pe care v-o trimit cu un colet poștal), mă obligă să vă rog ca, în virtutea dreptului la replică, să dispuneți publicarea în revista pe care o conduceți a textului alăturat.

Dar aceasta este situația. Îmi exprim, însă, speranța că vom putea colabora pe mai departe în plan cultural, Stan V. Cristea

În numărul 22/2003 al revistei „Luceafărul“, la pagina 21, domnul Anghel Gâdea publică articolul **Cohorte de grafomani și impostori**, ce se vrea o construcție „elaborată“, care ironizează mai întâi o biată vitrină a unei librării din Râmnicu Vâlcea, pentru proasta inspirație de a pune alături de o carte semnată de un anume Gigi Poșircă, nimic altceva decât o capodoperă a lui Dinu Buzatti. Deși domnul Anghel Gâdea spune că e deranjat (tocmai domnia sa, „maestrul“ din Rușii de Vede, cum pretinde să i se spună în urbea unde se nchipuie a fi cel mai...) de „cohortele de grafomani și impostori“, până la urmă își trădează singur izbucnirea de invidie, isterică și nevindicabilă, cum a dovedit-o și altădată, pe care i-a provocat-o o carte, al cărui titlu nu-l citează în întregime, nenumindu-l nici pe autor.

Pe domnul Anghel Gâdea, acela care, în presa locală, imediat după nume, își adaugă sintagma „membru al Uniunii Scriitorilor din România“ (poate de teamă ca lumea, în loc să-l recunoască de scriitor, să nu-l confunde cu „câinele din vis“, care are probleme cu... grija altuia!), văzând ultima mea carte, **Introducere în istoria culturală a județului Teleorman**, invidia nu l-a împins decât să-i afle... greutatea. Cartea, spune domnia sa, „cântărește peste o jumătate de kilogram

(mai exact 0,530 de grame, la cântar electronic)“. Dar ce să-nțelegem? - cântărește ori „peste o jumătate de kilogram“ (adică peste 500 de grame) ori „mai exact 0,530 de grame“ (adică, mai exact cu 30 de grame mai mult de o jumătate de gram)?! Pe mine nu m-a interesat să știu cât cântărește ultima sa carte, **Toamna unui învățător**, și nici cu cât cântăresc mai mult cele cinci cărți ale sale față de ultima mea carte. Oricum, lucrarea mea nu poate fi comparată, de pildă, cu două pretinse „cărți“ ale sale de proză, **Drum către azi** (Editura Scrisul Românesc, 1989) și **Toamna unui învățător** (Editura Eminescu, 1993) menționate astfel pe ultima copertă a volumelor de versuri **Frigul dragostei** (Editura Calende, 1994) și **Supunerea pe arbori** (Editura Cuvântul, 1995), apoi indicate așijderea în nota biobibliografică de la sfârșitul volumului **Posibilă glorie** (Editura Eminescu, 1999), pentru că acele cărți n-au fost publicate niciodată. Domnul Anghel Gâdea își recunoaște tacit minciunile în nota biobibliografică de la sfârșitul volumelor **Câinele din vis** (Editura Eminescu, 2001) și **Toamna unui învățător** (Editura Eminescu, 2003), când nu mai menționează titlurile respective ca fiind ale unor volume distincte. Anul trecut, însă, pentru a-și masca minciunile, vorbea despre acele cărți ca fiind „cărți din cărți“, și nu secțiuni ce i-au fost rezervate în două volume colective. Și-atunci, cine-i impostor?!

Cât privește conținutul și argumentația, dar mai ales cantitatea de informație pe care ultima mea carte, **Introducere în istoria culturală a județului Teleorman** (2002, 456 p.), o aduce în legătură cu devenirea culturală a Teleormanului, alături de alte două cărți: **Județul Teleorman: Dicționar biobibliografic. Cultură, artă, știință** (1996, 752 p.) și **Eminescu și Teleormanul** (2000, 196 p.), numai cititorul de bună credință, cronicarul și specialistul pot să facă aprecieri, domnul Anghel Gâdea neavând, după cum se vede, nici curățenia morală și nici vreo altă capacitate care să-i înlesnească o evaluare corectă. Mai mult, cărțile mele îi

provoacă... spaipe imposibil de vindecat. Poate, doar dacă, drept canon, se va apuca să le transcrie cu propria-i mână, scriind fie cu un toc sau cu un stilou, fie cu un pix direct pe computer, sau poate, doar dacă, tot drept canon, se va apuca să verifice exactitatea măcar a o mie dintre trimerile bibliografice din aceste cărți.

Acrit de invidie față de alții, domnul Anghel Gâdea se zbate pe toate căile să se lustruiască pe sine, fie trimițând gazetelor locale cronici elogioase pe care și le scrie singur (conform publicația roșioare „Drum“, nr. 18/2003, p. 4, unde este inserat, cu mențiunea *Primum de la Anghel Gâdea*, textul „Gaudeamus: Întoarcerea prozatorului“, semnat: Cronicar) sau împroșcând cu noroi în alții (și stau mărturie destule articole, publicate mai ales în presa locală, dar și în „România liberă“, „Dreptatea“, „Literatorul“, acum și în „Luceafărul“), fie inventând tot felul de false elogii ce i s-ar fi adus (exemplu: după ce profesorul Romul Munteanu, „atent, concentrat la maximum“, a citit „pagini după pagini“ din lucrarea sa, **Tradiții literare teleormănene**, cu care și-a luat gradul I ca profesor de literatura română, iritat de intervenția unui coleg din comisie, l-ar fi pus pe acesta la punct tocmai cu precizarea că, dintre 25 de lucrări de pe masa comisiei, „singura, absolut singura, care a fost elaborată de cel care o semnează este a profesorului și poetului Anghel Gâdea“ - se umfla în pene nu demult cel în cauză, respectiv în „Luceafărul“, nr. 4/2003, p. 21) ori lansând cu șiretenie fel și fel de confuzii (exemplu: la Didești, în 1979, a participat la o întâlnire literară alături de Elena Galaction și nu de Maria Galaction!) și inexactități (exemplu: „Ce mai faci domnu' Gâdea, n-ai venit cam de mult pe aici, nu te-am mai văzut... Te-ai supărat cumva pe noi?“ - l-ar fi interpellat prin aprilie 1980 nimeni altul decât Marin Preda, după cum pretinde într-o rememorare din revista „Luceafărul“ nr. 30/2002, p. 12; același lucru l-a pretins și într-un text din revista „Literatorul“, nr. 32/1992, p.10).

În felul acesta, domnul Anghel Gâdea nu va reuși niciodată să mențină mai mult de o clipă „curcubeul magic“ cu care i se pare că se-nconjoară. Pentru foarte mulți, asemenea jonglerii nu mai au căutare...

Stan V. Cristea

Adrian Popovici - Poetul

Filiala Craiova

1. Gheorghe Mihail
2. Mihaela Albu
3. Ion Militaru
4. Alex Gregora
5. Mihalache Tudorică
7. Tudor Nedelcea
8. Ionel Bușe
9. Florian Copcea

Filiala Timișoara

1. Ioan Ardeleanu
2. Radu Pavel Gheo
3. Biledy Ilona (membru asociat)
4. Ileana Oancea
5. Beatrice Stanciu

Filiala Sibiu

1. Zaharia Macovei
2. Victoria Murărescu
3. Gabriela Cenușei Panțel
4. Radu Igna

Filiala Iași

1. Liviu Pendefunda
2. Valeriu Mardare

Filiala București

Poezie

1. Iulian Tănase
2. Ioana Nicolaie
3. Mircea Țuglea
4. Liviu Georgescu
5. Tatiana Rădulescu
6. Ioana Dana Nicolae
7. Ruxandra Niculescu
8. Floare Mihail Petrov
9. Miljurko Vukadinovic
10. Angela Furtună
11. Nicolae Tudor
12. Gabriela Vrânceanu-Firea
13. Mircea Drăgănescu
14. Mariela Rotaru Constantinescu
15. Cristina Săvoiu
16. Ilie Gorjan
17. Filoteea Barbu Stoian
18. Felicia Anghel-Sprânceană
19. Adrian Frățilă
20. Eugenia Mihalea
21. Vasile Corneliu
22. Niculina Oprea
23. Mircea Cuzino-Stănescu
24. Vilia Banța
25. Anca Taglicht
26. Dragoș Morărescu
27. Vasile Dâncu
28. Ara Alexandru Șișmanian
29. Alexandru Pascovici

5. Ana Stanca-Tăbărași
6. Maria Dinescu
7. Maria Kacsir

Dramaturgie

1. Dumitru Velea
2. Virgil Petrovici
3. Virgil Brădățeanu

Copii-tineret

1. Zaira Șamharadze
2. Ștefan Brandes-Lățea
3. Silvia Dima
4. Gheorghe Penciu
5. Marin Pascu

Filiala Cluj

1. Laura Pavel
2. Carmen Vlad
3. Victor Constantin Măruțoiu
4. Lucian Perța
5. Vasile Radu Ghenceanu
6. Lucian Cristea
7. Ioan Negru
8. Mircea Măluț
9. Dan Marius Drăgan
10. Maria Ioniță
11. Rodica Scutaru-Miloș

Noi membri ai Uniunii Scriitorilor

3. Ilie Dan
4. Dionisie Duma
5. Angela Baciuc
6. Eugen Dimitriu
7. Gheorghe Neagu
8. Dan Bogdan Hanu
9. Constantin Călin
10. Neculai Cîrlan
11. Oana Lazăr

Filiala Arad

1. Lazăr Cerescu
2. Mircea M. Pop
3. Vasile Leac

Filiala Brașov

1. Eugen Axinte
2. Dan Mihăilescu

Filiala Târgu-Mureș

1. Gheorghe Perian
  2. Cornel Nistea
  3. Ion Nete
  4. Valeriu P. Vaida
- Scriitori de limbă maghiară:
1. Mihály Sebestyen
  2. Haydu Farkas Zoltán
  3. Balási András

30. Nicolae Dumitru Vlădulescu (SUA)

31. Marius Conciatu (SUA)
32. Gheorghe Corbu
33. Anda Taglicht
34. Adrian Frățilă
35. Radomir Andric

Critică

1. Iancu Marin
2. Nicolae Georgescu
3. Ileana Ioanid
4. Emil Ghițulescu
5. Daniel Cristea Enache
6. Constantin Mohanu
7. Paul Dugneanu
8. Radu Voinescu

Proză

1. Marin Marian Bălașa
2. Elena Radu
3. Iacob Florea
4. A. Calafeteanu
5. Victor Zarchievici
6. Ioan Popa

Traduceri

1. Gabriela Danțiș
2. Magda Teodorescu
3. Alina Maria Beiu
4. Dan Mihai Slușanschi

Filiala Pitești

1. Ștefan Ion Ghilimescu
2. Dumitru Ungureanu
3. Sergiu I. Nicolăescu
4. Silvestru D. Voinescu
5. Ion Soare
6. Maria Chirtoacă
7. Nicoleta Popa
8. Magda Grigore
9. Veronica Tamaș

Filiala Bacău

1. Elena Bulai
2. Gheorghe Iorga

Filiala Constanța

1. Dan Ioan Nistor
2. Adrian Bușilă

Filiala Chișinău

1. Miroslava Metleaeva
2. Grigore Crigan
3. Mircea Lutic